

Onder spanning

Rekenkameronderzoek naar de rol van de raad bij de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg

26 mei 2025

Colofon

Rekenkamer Geertruidenberg

Laura van Asseldonk (voorzitter)

Petra Paulides (lid)

Jos van den Elshout (lid)

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

PA&O in opdracht van de Rekenkamer Geertruidenberg

Rob Paulussen

Patricia Feelders (De datadenker)

Voorwoord Rekenkamer Geertruidenberg

Elektriciteit, warmte, energie, stroom: relevante begrippen bij het onderwerp 'energietransitie'. Ze zijn in letterlijke zin ongrijpbaar, maar spelen een belangrijke rol bij de energietransitie. In figuurlijke zin worden ze dus aangegrepen om de opgave, waar vele betrokken partijen zich voor gesteld zien, te kunnen realiseren. Dat is voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders in de gemeente Geertruidenberg niet anders.

Dit rekenkamerrapport maakt inzichtelijk hoe fors deze opgave van energietransitie (in dit rapport beperkt tot duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur, energiebesparing en warmtetransitie) is. Het speelveld op gemeentelijk, regionaal en nationaal niveau is groot en complex, de onderliggende wet- en regelgeving is uitgebreid en aan veranderingen onderhevig. De doelen, ambities en de belangen van partijen zijn groot en grijpen op vele vlakken op elkaar in.

De onderzoekers, Patricia Feelders en Rob Paulussen, hebben hun onderzoek over een periode van januari 2020 t/m januari 2025 verricht. De ontwikkelingen zijn razendsnel gegaan, zo laat het rapport goed zien. Dat houdt uiteraard niet op na het afsluiten van dit onderzoek. Nieuwe besluiten, processen en beleidskeuzes zullen elkaar ongetwijfeld in rap tempo opvolgen. Dat kan ook niet anders, nu het tijdspad dat nog voor ons ligt tot de grote stip aan de horizon, het jaar 2050, nog vele jaren omvat en dus nog veel inspanning vraagt. Dat toont enerzijds dat het door de Rekenkamer gekozen onderwerp een grote actualiteitswaarde heeft, maar maakt anderzijds dat ergens een streep getrokken moest worden qua onderwerpen en onderzoeksperiode.

Een belangrijke ontwikkeling die in dit rapport niet is opgenomen, maar nog wel het vermelden waard is, is het unaniem aannemen door de gemeenteraad van 'De Bergse voorwaarden project Nederwiek' (20 februari 2025). Deze voorwaarden zijn gericht op het stellen van duidelijke voorwaarden voor planvorming en de start van projecten en realisatie bij het voor de gemeente Geertruidenberg impactvolle project Nederwiek.

De Rekenkamer is de onderzoekers voor het intensieve onderzoekswerk dat zij hebben verzet en voor de uitermate professionele en plezierige samenwerking dankbaar. Zeker ook nu zij bereid zijn gebleken, ondanks hun overvolle agenda's en andere uitdagende opgaven, waarvoor ook zij zich als onderzoekers en rekenkamerleden gesteld zien, hun kennis en kunde in te zetten ten behoeve van een doorwrocht en helder rapport.

De Rekenkamer concludeert dat het rapport meer is dan een opsomming van feiten, betrokken spelers, gerealiseerde besluiten en onderliggende documenten. Het maakt in het algemeen inzichtelijk hoeveel belangrijk en complex werk er inmiddels al is verzet, nog moet worden verzet en hoe groot de betrokkenheid van de actoren in de gemeente Geertruidenberg is. Meer specifiek laat het ook zien dat de rol van de gemeenteraad daarin wel kan worden versterkt, maar ook hoe dit zou kunnen worden gerealiseerd. De formulering van conclusies en aanbevelingen heeft als doel de gemeenteraad (beter) in positie te brengen, hetgeen voor de toekomst van toegevoegde waarde kan zijn bij de verdere te zetten stappen in het proces van de energietransitie.

Dat dit ‘onder spanning’, tijdsdruk en met een enorme hoeveelheid aan informatie (of soms gebrek daaraan) moet gebeuren, is een feit. De Rekenkamer spreekt de hoop uit dat dit rekenkamerrapport houvast geeft aan de leden van de gemeenteraad bij de uitoefening van hun taken, zodat zij op hun beurt de andere stakeholders scherp (kunnen) houden.

Rekenkamer Geertruidenberg, 8 april 2025

Jos van den Elshout
Petra Paulides
Laura van Asseldonk

Inhoudsopgave

Bestuurlijke nota	6
<i>Inleiding</i>	<i>7</i>
<i>Kernboodschap</i>	<i>7</i>
<i>Conclusies</i>	<i>7</i>
<i>Aanbevelingen</i>	<i>8</i>
<i>Bestuurlijke reactie</i>	<i>10</i>
<i>Nawoord Rekenkamer Geertruidenberg</i>	<i>13</i>
Nota van Bevindingen	14
<i>Hoofdstuk 1: Inleiding</i>	<i>15</i>
1.1 Aanleiding	15
1.2 Centrale vraag en deelvragen	15
1.3 Afbakening	16
1.4 Onderzoeksaanpak	17
<i>Hoofdstuk 2: Speelveld</i>	<i>19</i>
2.1 Speelveld bij het duurzaam opwekken van elektriciteit & infrastructuur	19
2.2 Speelveld bij energiebesparing	27
2.3 Speelveld bij de warmtetransitie	28
2.4 Samenvatting rol van de raad	31
2.5 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen	32
<i>Hoofdstuk 3: Betrokkenheid van de raad</i>	<i>34</i>
3.1 Betrokkenheid bij het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur	35
3.2 Betrokkenheid bij energiebesparing	41
3.3 Betrokkenheid bij de warmtetransitie	43
3.4 Percepties van raadsleden	44
3.5 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen	45
<i>Hoofdstuk 4: Effectiviteit</i>	<i>48</i>
4.1 Informatie over doeltreffendheid van de inspanningen van de raad	48
4.2 Doorwerking van de inspanningen van de raad	48
4.3 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen	52
<i>Hoofdstuk 5: Onbenutte sturings- en controlemogelijkheden</i>	<i>53</i>
5.1 Sturing op inhoudelijke onderwerpen	53
5.2 Sturing op controlemogelijkheden (informatievoorziening)	54
<i>Hoofdstuk 6: Beoordeling</i>	<i>55</i>
<i>Bijlage 1: Samenvatting speelveld</i>	<i>57</i>
<i>Bijlage 2 Overzichts dossier tijdelijk documentatie gemeente Geertruidenberg</i>	<i>59</i>

Bestuurlijke nota

Inleiding

De energietransitie is de overgang van het gebruik van fossiele energie zoals aardgas, steenkool en aardolie naar het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen zoals zon, wind, en water. Voorliggend rapport beschrijft een onderzoek naar de rol van de raad bij de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Rekenkamer Geertruidenberg. Het onderzoek is afgebakend tot drie elementen binnen de energietransitie: 1) het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur, 2) energiebesparing en 3) de warmtetransitie. Het onderzoek heeft als doel de raad beter in positie te brengen ten aanzien van de vaststelling en uitvoering van het beleid gericht op de energietransitie.

Kernboodschap

De raad van de gemeente Geertruidenberg bevindt zich bij de energietransitie in een complex speelveld. De spelers en de rol van de raad variëren per onderdeel van de energietransitie en variëren door de tijd heen. Bij de Regionale Energiestrategie (de RES), lokale initiatieven voor het opwekken van elektriciteit, energiebesparing en de warmtetransitie is de rol van de raad duidelijk. Bij de energie-infrastructuur die voorzien is in het gebied Geertruidenberg-Moerdijk-Drimmelen is nog niet duidelijk wat de rol van de raad is of kan zijn. De vraagstukken binnen de energietransitie spelen zich steeds vaker af op regionaal niveau. Er is (nog) geen sprake van actieve samenwerking tussen de raad van de gemeente Geertruidenberg en andere gemeenteraden in de regio. De raad van de gemeente Geertruidenberg is zichzelf nadrukkelijker aan het organiseren, onder andere door het oprichten van een werkgroep van raadsleden.

De raad van de gemeente Geertruidenberg heeft kaders en doelen gesteld voor de energietransitie. De raad vraagt actief om informatie over de energietransitie bij het college en het college informeert de raad regelmatig via raadsinformatiebrieven. Deze informatie is versnipperd aanwezig in het raadsinformatiesysteem, waardoor het voor de raad lastig is om de voortgang op de energietransitie te zien.

Conclusies

- 1. Mede – en vooral door – de landelijke projecten rond de energie-infrastructuur is de energietransitie binnen de gemeente Geertruidenberg uitgegroeid tot een zeer complexe opgave.**

De energietransitie vraagt veel van de organisatie, het college en de gemeenteraad. De landelijke projecten rond de aanlanding van de windenergie op zee compliceren de toch al ingewikkelde onderlinge afhankelijkheden tussen de projecten vanuit de RES en warmtetransitie. De Rekenkamer is daarom positief over het organiseren van de Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk waarbij betrokkenen, waaronder de gemeente Geertruidenberg, de complexiteit in het gebied kunnen bespreken en het hoofd willen bieden. Tegelijkertijd constateert de Rekenkamer dat veel afhankelijk is van de inspanningen en de regie die het Rijk zal moeten laten zien. Pas daarna zal er een goed (integraal) overzicht ontstaan van de projecten, zoals deze naast elkaar in een en hetzelfde gebied kunnen worden gerealiseerd en komt er pas echt zicht op de invloed van de gemeenteraad en inwoners.

2. Met name de aanlanding van windenergie op zee vraagt veel aandacht van de gemeente Geertruidenberg.

De landelijke projecten rond de aanlanding van de windenergie op zee zullen een grote impact hebben op de leefomgeving in de gemeente Geertruidenberg. Raadsleden, collegeleden en ambtenaren besteden daarom veel aandacht hieraan. Omdat de beschikbare tijd van eenieder schaars is, kan dit leiden tot minder aandacht voor de projecten vanuit de RES en de warmtetransitie.

3. De raad van Geertruidenberg organiseert zichzelf en wordt actiever.

De Rekenkamer ziet dat de gemeenteraad zichzelf nadrukkelijker organiseert. Onder andere door het vaststellen van het bindend adviesrecht¹ en het instellen van een werkgroep van raadsleden krijgt de raad, binnen wat mogelijk is, al iets meer grip. Genoemde voorbeelden geven de raad directe invloed op de energietransitie.

4. De Rekenkamer constateert dat de raad van de gemeente Geertruidenberg zich (nog) niet regionaal gepositioneerd heeft.

Er is weinig contact tussen de raad van de gemeente Geertruidenberg en de andere gemeenteraden in de regio. Raadsleden slagen er niet op eigen kracht in om tot een regionale positionering te komen, mede vanwege het nagenoeg ontbreken van partijpolitieke lijnen. Dit belemmert (gezamenlijke) invloed op (boven)regionale projecten.

5. Tot slot ziet de Rekenkamer dat het organiseren van een goede informatiepositie van de raad achterloopt op de snelle ontwikkelingen die in de regio gaande zijn.

Van de zijde van organisatie en college wordt een stevige inspanning geleverd om de raad met gesprekken, bijeenkomsten, raadsinformatiebrieven en presentaties up-to-date te houden. De Rekenkamer constateert ook dat er tussen raad en college geen afspraken zijn gemaakt over de informatievoorziening. Verder bevat het raadsinformatiesysteem niet alle relevante informatie en is deze informatie niet goed ontsloten. Gekeken naar de opgave buiten het gemeentehuis enerzijds en de beschikbare capaciteit binnen de griffie en de organisatie anderzijds, valt dit goed te verklaren, maar kan het wel tot minder efficiënt werken leiden.

Aanbevelingen

Aan de raad en het college:

1. Maak werk van een betere informatiepositie van de raad.

- **Investeer binnen de kortst mogelijke termijn in goede dossiervorming.** De raad moet daarmee beter zicht hebben op de eigen besluitgeschiedenis en beter zicht krijgen op de beleidsruimte van de gemeente binnen het geheel en de afzonderlijke projecten. Denk hierbij aan het aanleggen van een permanent dossier over de

¹ Toelichting: Het college moet (bindend) advies vragen aan de raad bij aanvragen voor het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en bij weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m².

energietransitie in het raadsinformatiesysteem (gevoed vanuit de ambtelijke organisatie). Gebruik daarbij de overzichten en het dossier zoals door de onderzoekers voor deze rapportage samengesteld (Bijlage 2 bevat een chronologisch overzicht van documentatie uit de gemeente Geertruidenberg). Overweeg daarnaast een dashboard om de status van projecten inzichtelijk te maken. Een voorbeeld is opgenomen in hoofdstuk 5 van de Nota van Bevindingen.

- **Overweeg in specifieke gevallen een second opinion.**
Om als volksvertegenwoordiger belangrijke informatie op waarde te kunnen schatten, kan het helpen om in bijzondere gevallen een extern deskundige om een second opinion te vragen. Dit kan op initiatief van de raad en ook het college.
- **Behoud naast dit alles de goede initiatieven die er al zijn,** in het bijzonder het overleg tussen portefeuillehouder en raadsleden in de raadswerkgroep “Energiek Geertruidenberg”.

Aan de raad en de griffie:

2. Maak werk van regionale positionering van de gemeenteraad.

Maak jezelf als raad zichtbaar in de regio en zoek daar afstemming. Investeer (meer) in het leggen van contacten met andere gemeenteraden in de regio, breder dan alleen wat individuele raadsleden kunnen doen. Neem raadsbreed het initiatief tot de organisatie van regionale bijeenkomsten of regionaal overleg met raadsleden uit omliggende gemeenten. Dit kan bijvoorbeeld door het instellen van een regionale klankbordgroep. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in hoofdstuk 5 van de Nota van Bevindingen. De griffie kan ondersteunen bij de regionale positionering, voortbordurend op de reeds bestaande contacten binnen andere regionale verbanden.

Aan de raad:

3. Overweeg binnen de kortst mogelijke termijn een uitbreiding van formatie op de griffie om uitvoering te geven aan de aanbevelingen en ook in de toekomst het politieke proces adequaat te kunnen ondersteunen.

De formatie op de griffie is 2,3 FTE. Gelet op de impact die de energietransitie op de samenleving in de gemeente Geertruidenberg heeft en nog zal krijgen is de verwachting dat er een stevig appèl op de griffie zal worden gedaan. Dat zal naar verwachting bestaan uit heel praktische ondersteuning bij bijeenkomsten tot strategische advisering rond het positioneren in de regio.

Bepaal als raad wat het ambitieniveau is ten aanzien van de energietransitie. Als meer sturing gewenst is, dan is een formatie-uitbreiding op de griffie een overweging.

Bestuurlijke reactie

Gemeente Geertruidenberg
Vrijheidstraat 2
4941 DX RAAMSDONKSVEER

Raamsdonksveer, 7 mei 2025

Ons kenmerk : LIB/sja/20250507131043
Onderwerp : Bestuurlijke reactiebrief rekenkamerrapport energietransitie Geertruidenberg
Behandeld door : S. Jacobs
Telefoonnummer : 14 0162

Geachte leden van de Rekenkamer Geertruidenberg,

Op 22 april 2025 ontvingen wij uw conceptrapport “onder spanning” over het onderzoek naar de rol van de gemeenteraad bij de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg, dat u voor bestuurlijke wederhoor aan ons college heeft verzonden.

Allereerst danken wij de onderzoekers voor hun intensieve onderzoekswerk en de rekenkamer voor het oppakken van dit actuele onderwerp. Wij vinden het belangrijk dat de gemeenteraad zijn rol binnen dit complexe dossier goed kan innemen. Samen werken we er graag aan (verder) het zo goed mogelijk organiseren van deze rol. Het college ziet dit rapport als zeer waardevol en het bevat goede aanknopingspunten om de informatiepositie en rol van de raad te versterken.

Uw onderzoek richt zich op de periode januari 2020 tot en met januari 2025. Een periode waarin de ontwikkelingen zich razendsnel opvolgen. Iets wat, zoals u zelf al aangeeft, nu en in de toekomst niet anders zal zijn. Wij onderschrijven daarom uw conclusies dat de energietransitie is uitgegroeid tot een zeer complexe opgave binnen onze gemeente en dat mede daarom de informatiepositie van de raad zo goed mogelijk georganiseerd moet zijn.

Het college is blij te zien dat de Rekenkamer positief is over de inspanningen die de organisatie levert rondom, onder andere, de Powerport regio Moerdijk. Tegelijkertijd onderschrijven wij de bijzondere positie waarin wij ons bevinden met betrekking tot de afhankelijk van inspanningen en besluiten van het Rijk.

In de bijlage zetten wij per conclusie en aanbeveling onze reactie uiteen. Hierin leest u of wij de conclusie/aanbeveling onderschrijven en in welke mate wij deze zullen overnemen. Ook leest u welke concrete actie(s) wij hieraan verbindingen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Geertruidenberg,
de secretaris, de burgemeester,

R. Brekelmans

M. Witte

Bijlage 1: Bestuurlijke wederhoor rekenkameronderzoek “onder spanning”

Reactie op samenvattende conclusies:

- 1. Mede – en vooral door – de landelijke projecten rond de energie-infrastructuur is de energietransitie binnen de gemeente Geertruidenberg uitgegroeid tot een zeer complexe opgave**

Wij onderschrijven dat de energietransitie een grote impact heeft op onze organisatie, het college en de gemeenteraad. Om recht te doen aan het belang van de opgave en de complexiteit, zijn wij voornemens om van deze opgave een programma ‘Powerport’ te maken. Dit programma zal elementen bevatten van het programma Duurzaamheid en Leefbaarheid en is met name bedoeld om de opgave integraal en gefocust op te pakken.

- 2. Met name de aanlanding van windenergie op zee vraagt veel aandacht van de gemeente Geertruidenberg**

De aanlanding van windenergie op zee vraagt op dit moment inderdaad veel aandacht van de organisatie en het college. Ondanks dat dit één van de projecten binnen de Powerport is, is deze op dit moment het meest concreet. Door de opgave ‘Powerport’ programmatisch aan te pakken, willen we als college voorkomen dat andere onderwerpen op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie ondersneeuwen.

- 3. De raad van Geertruidenberg organiseert zichzelf en wordt actiever**

Het college voelt dat deze ontwikkelingen leiden tot meer (democratisch) grip op de ontwikkelingen en staat derhalve erg positief hier tegenover. Het samenwerken binnen de werkgroep Energiek Geertruidenberg wordt als prettig ervaren en hier gaan wij graag mee door zolang de behoefte er van beide kanten is. Continue aandacht wordt gevraagd voor het construct van de werkgroep.

- 4. De Rekenkamer constateert dat de raad van de gemeente Geertruidenberg zich (nog) niet regionaal gepositioneerd heeft**

Voor vrijwel ieder thema binnen de energietransitie bestaan inmiddels ambtelijke en bestuurlijke regionale overlegstructuren. De ervaring hieruit is dat we veel van elkaar kunnen leren en elkaar op sommige vlakken ook nodig hebben, bijvoorbeeld om als regio een duidelijk signaal richting het Rijk te geven. Initiatieven om dit ook via de gezamenlijke gemeenteraden te doen, kunnen wij enkel onderschrijven.

- 5. Tot slot ziet de Rekenkamer dat het organiseren van een goede informatiepositie van de raad achterloopt op de snelle ontwikkelingen die in de regio gaande zijn.**

Wij onderschrijven de conclusie dat een goede informatiepositie van de raad cruciaal is voor zorgvuldige besluitvorming en grip op dit dossier. Inmiddels hebben we samen met de raad en griffie binnen het raadsinformatiesysteem een apart dossier ‘Powerport’ aangemaakt. Dit bouwen we samen verder uit tot een duidelijk dossier waarmee we elkaars informatiepositie versterken. Wij maken daarbij dankbaar gebruik van de overzichten die de onderzoekers hebben samengesteld voor dit onderzoek.

Reactie op de aanbevelingen voor het college:

- 1. Maak werk van een betere informatiepositie van de raad**

- a. Investeer binnen de kortst mogelijke termijn in goede dossiervorming**

Zoals eerder aangegeven zijn we samen met de griffie en de gemeenteraad reeds gestart met het vormen van het dossier ‘Powerport’ binnen het raadsinformatiesysteem. Samen met o.a. de ambtelijke organisatie en de werkgroep Energiek Geertruidenberg bouwen we dit dossier verder uit.

- b. Overweeg in specifieke gevallen een second opinion**

Voor belangrijke onderwerpen begrijpen wij deze behoefte. Zo hebben wij bijvoorbeeld een second opinion laten uitvoeren naar de studie voor warmtebronnen van het Amernet. De ervaring leert wel dat second opinions vaak veel tijd, inspanning

en geld kosten. De schaarste van deze middelen moet daarbij nadrukkelijk in ogenschouw worden genomen.

c. Behoud naast dit alles de goede initiatieven die er zijn

Uiteraard neemt het college deze aanbeveling van harte over.

Nawoord Rekenkamer Geertruidenberg

Met tevredenheid constateert de Rekenkamer dat het College van Burgemeester en Wethouders het rapport ‘Onder spanning’, waarin de rol van de gemeenteraad bij de energietransitie is onderzocht, als waardevol heeft betiteld, mede omdat de uitgebreide overzichten die de onderzoekers hebben opgesteld als leidraad kunnen worden gebruikt en het goede aanknopingspunten biedt om de rol van de raad te versterken. Dat er inmiddels een apart dossier ‘Powerport’ binnen het raadsinformatiesysteem is aangemaakt, onderschrijft dat die rol niet alleen op papier wordt erkend, maar dat daar ook handen en voeten aan worden gegeven. De aanbevelingen die in het rapport zijn opgenomen blijken deels dus al hun weg in de praktijk te hebben gevonden. De Rekenkamer begrijpt dat de schaarste van de middelen als tijd, geld en kosten de vraag of de inzet van een second opinion gerechtvaardigd is mede bepaalt. De Rekenkamer benadrukt echter dat deze afweging steeds ook moet worden gezien in het licht van de risico’s die met een voorgenomen besluit gepaard kunnen gaan en voorkomen moet worden dat de wal het schip keert.

De Rekenkamer wenst alle betrokkenen bij dit complexe dossier veel wijsheid, doorzettingsvermogen en besluitvaardigheid toe.

Rekenkamer Geertruidenberg, 26 mei 2025

Jos van den Elshout
Petra Paulides
Laura van Asseldonk

Nota van Bevindingen

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

De Rekenkamer Geertruidenberg heeft besloten onderzoek te doen naar de energietransitie in Geertruidenberg, in het bijzonder naar de rol van de raad daarbij. Een belangrijke overweging daarbij was de actualiteit van het onderwerp en de impact van het onderwerp op de samenleving van de gemeente.

De energietransitie is de overgang van het gebruik van fossiele energie zoals aardgas, steenkool en aardolie naar het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen zoals zon, wind, en water. Deze overgang is in de gemeente Geertruidenberg een ingewikkeld proces: er zijn vele bestuurlijke niveaus, grote doelen (deels van bovenaf opgelegd) en uitdagingen zoals netcongestie. In Geertruidenberg gaat veel aandacht uit naar het gebied Powerport Moerdijk, bestaande uit de gemeenten Geertruidenberg, Drimmelen en Moerdijk, waar het Rijk veel energie-infrastructuur wil ontwikkelen terwijl de fysieke ruimte en de milieuruimte beperkt zijn.² Deze complexiteit maakt het lastig voor de raad om invloed uit te oefenen op de energietransitie en op een adequate manier de taak te vervullen van kadersteller, controleur en volksvertegenwoordiger.

Uitgaande van het doel van de gemeente Geertruidenberg om in 2050 klimaatneutraal, in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs en de Europese Green Deal, te zijn heeft de Rekenkamer Geertruidenberg geconstateerd dat de raad, naast het college en andere overheden, voor een stevige opgave staat om mede sturing te geven aan deze ontwikkeling.

1.2 Centrale vraag en deelvragen

Het onderzoek heeft als doel de raad beter in positie te brengen ten aanzien van de vaststelling en uitvoering van het beleid gericht op de energietransitie. In het onderzoek staat daarom de volgende vraag centraal:

‘Welke sturings- en controlemogelijkheden heeft de raad van Geertruidenberg ingezet en kan hij inzetten bij de energietransitie en hoe effectief zijn deze op de verschillende bestuurlijke niveaus waarop deze spelen?’

Deze centrale vraag is verder uitgewerkt in onderstaande deelvragen.

Speelveld

1. Wat is het speelveld rond de energietransitie waarbinnen de sturings- en controlemogelijkheden van de raad zich bevinden en wie is waarvoor verantwoordelijk?
2. Waar en in welke rol is de gemeente Geertruidenberg tot op heden zelf vertegenwoordigd?

Betrokkenheid van de raad

3. Hoe heeft de raad zijn rol ingevuld ten aanzien van de energietransitie?

² Zie ook: Presentatie ‘Proces omgevingsvisie Ontwerptafel powerport’, Informatiebijeenkomst, 30 oktober 2023.

4. Welke doelen en ambities ten aanzien van de energietransitie heeft de raad van Geertruidenberg vastgesteld?
5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie?
6. Wat zijn de (kwalitatieve) oordelen en percepties van de raad over de sturings- en controlemogelijkheden tot op heden?

Effectiviteit

7. Welke informatie (kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens) is beschikbaar voor de raad om de doeltreffendheid van de eigen inzet op de energietransitie te kunnen bepalen?
8. Welke doorwerking hebben de inspanningen van de raad bij de energietransitie gehad?

Onbenutte sturings- en controlemogelijkheden

9. Zijn er op het gebied van de energietransitie nog sturings- en controlemogelijkheden denkbaar die tot op heden niet door de raad van Geertruidenberg zijn benut?

Deze deelvragen monden uit in conclusies en aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn erop gericht de doeltreffendheid van de sturing en de controle door de raad te verbeteren.

1.3 Afbakening

De centrale vraag geeft aan dat het onderzoek zich concentreert op **de sturings- en controlemogelijkheden van de raad** bij de energietransitie. Het onderzoek gaat daarmee nadrukkelijk niet over de doeltreffendheid en/of de doelmatigheid van het beleid op het gebied van energietransitie als zodanig. In plaats daarvan richt het onderzoek zich nadrukkelijk op het in kaart brengen van de invloed die de raad heeft gehad en kan hebben.

De Rekenkamer heeft ervoor gekozen om voor dit onderzoek **het begrip energietransitie te beperken tot:**

- Het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur
- Energiebesparing
- De warmtetransitie

Met deze afbakening worden de doelen rond biodiversiteit, circulariteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit buiten beschouwing gelaten.

Het onderzoek geeft in grote lijnen een terugblik over **de periode januari 2020 tot en met januari 2025**. Daarbij kijken we naar belangrijke mijlpalen uit de energietransitie (zoals het opleveren van de concept-RES in 2020, de RES 1.0 in 2021 en het vaststellen van de Transitievisie Warmte in 2021).

1.4 Onderzoeksaanpak

Het onderzoek vond plaats in de periode oktober 2024 tot en met januari 2025. Het onderzoek is als volgt uitgevoerd.

1. Startfase

In een startgesprek met de Rekenkamer is gezamenlijk de aanpak van het onderzoek en een voor het onderzoek opgesteld normenkader besproken (zie Hoofdstuk 6 voor het normenkader inclusief de uit het onderzoek voortvloeiende beoordeling). Daarna volgde een startgesprek met de contactpersoon in de ambtelijke organisatie, waarin het onderzoek werd toegelicht en praktische afspraken zijn gemaakt.

2. Deskresearch

Om te achterhalen hoe het speelveld er uit ziet, welke doelen er zijn en hoe de raad wordt geïnformeerd zijn relevante documenten geanalyseerd. Hierbij valt onder andere te denken aan documenten uit het raadsinformatiesysteem over de energietransitie in het algemeen, achtergronddocumenten bij de Regionale Energiestrategie (RES) en de Transitievisie Warmte.

Ook zijn openbare databronnen gebruikt, zoals rapporten van andere rekenkamers en een onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers naar de opbrengsten in 52 rekenkamerrapporten die al eerder door decentrale rekenkamers zijn geschreven over de energietransitie bij andere gemeenten en provincies.³

3. Interviews

Diverse personen die betrokken zijn bij de energietransitie zijn geïnterviewd. Het doel van de interviews was om een terugblik te krijgen op de rol van de raad en vooruit te kijken naar de rol voor de raad in de toekomst.

Er zijn (groeps)gesprekken gevoerd met:

- De voormalige griffier
- Een drietal beleidsmedewerkers Geertruidenberg (opwek, energiebesparing en duurzaamheid)
- De portefeuillehouder energietransitie binnen het college van B&W van de gemeente Geertruidenberg
- Coördinator RES West-Brabant
- Vertegenwoordigers van Powerport Moerdijk
- Beleidsmedewerker Energie provincie Noord-Brabant

Van ieder interview is een verslag gemaakt dat ter verificatie en voor akkoord is voorgelegd aan de geïnterviewde personen.

5. Groepsinterview met de raad

Er heeft een groepsinterview plaatsgevonden met (een afvaardiging van) de raad, waarvan het merendeel zitting heeft in de raadswerkgroep “Energiek Geertruidenberg” om van raadsleden te horen wat hun perceptie is over hun rol bij de energietransitie.

³ Zgn. Meta-analyse Energietransitie, Dialogic, Vereniging van Rekenkamers, 2024.

6. Rapportage en wederhoor

Over de bevindingen van het onderzoek is verslag gedaan in een concept-Nota van Bevindingen. Dit concept is voor een feitencheck voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Na verwerking van het ambtelijk wederhoor is de Nota van Bevindingen definitief vastgesteld door de Rekenkamer en zijn er conclusies en aanbevelingen in een Bestuurlijke nota geformuleerd. Deze Bestuurlijke nota is voorgelegd aan het college voor een bestuurlijke reactie. De bestuurlijke reactie is aan de Bestuurlijke nota toegevoegd.

Hoofdstuk 2: Speelveld

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende deelvragen:

1. Wat is het speelveld rond de energietransitie waarbinnen de sturings- en controle mogelijkheden van de raad zich bevinden en wie is waarvoor verantwoordelijk?
2. Waar en in welke rol is de gemeente tot op heden zelf vertegenwoordigd?

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige actoren en hun rol binnen de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg. In dit onderzoek wordt zoals eerder aangegeven de energietransitie afgebakend tot drie elementen:

- het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur
- energiebesparing
- de warmtetransitie.

De paragrafen in dit hoofdstuk volgen bovenstaande indeling.

De belangrijkste bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- **De actoren verschillen per onderdeel van de energietransitie, evenals de rol van de raad.** Bij de RES, lokale initiatieven voor het opwekken van elektriciteit, energiebesparing en de warmtetransitie is de rol van de raad duidelijk.
- **Bij energie-infrastructuur is nog niet duidelijk wat de rol van de raad is of kan zijn.**

2.1 Speelveld bij het duurzaam opwekken van elektriciteit & infrastructuur

Een gemeente maakt ruimtelijke plannen, die beschrijven welke functies (bijvoorbeeld wonen, bedrijven, groen) waar zijn toegestaan. Voor de komst van de Omgevingswet (voor 1 januari 2024) stelde de raad een of meerdere bestemmingsplannen vast voor het grondgebied van de gemeente. Een initiatiefnemer die een andere functie wilde toepassen op een stuk grond dan het bestemmingsplan beschrijft, moest ofwel een omgevingsvergunning ontvangen voor het afwijkende gebruik, of het bestemmingsplan moest gewijzigd worden. Het wijzigen van het bestemmingsplan was een bevoegdheid van de raad. Het verlenen van een omgevingsvergunning is in principe een collegebevoegdheid. In bepaalde situaties was het wettelijk vereist dat het college de raad vroeg om een ‘verklaring van geen bedenkingen’ voordat het college het besluit tot het verlenen van de vergunning kon nemen, tenzij de raad had aangegeven dat dit niet nodig was (bijvoorbeeld omdat het plan aansloot op eerder door de raad vastgesteld beleid).⁴

Door de komst van de Omgevingswet is per 1 januari 2024 de rol van de raad veranderd. De raad stelt een Omgevingsvisie vast die beschrijft wat de doelen en ambities zijn van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. De bestemmingsplannen zijn opgegaan in een Omgevingsplan. Het wijzigen van het Omgevingsplan is, net als bij de bestemmingsplannen, een raadsbevoegdheid. Het college hoeft in beginsel niet meer langs de raad voor activiteiten die in strijd zijn met het Omgevingsplan. Wel moet het

⁴ De categorieën gevallen waarin een ‘verklaring van geen bedenkingen’ nodig was, werden bij wet of algemene maatregel van bestuur aangewezen (art. 2.27, lid 1, Wabo).

college (bindend) advies vragen aan de raad in die gevallen waarvan de raad specifiek heeft vastgelegd dat de raad dit nodig acht.

De raad van Geertruidenberg heeft deze lijst met gevallen op 14 december 2023 vastgesteld. Wat betreft de energietransitie bevat deze lijst bindend adviesrecht bij het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en bij weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m².

Initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit kunnen plaatsvinden in lokaal verband of regionaal verband. Een belangrijke factor bij het duurzaam opwekken van elektriciteit betreft de Regionale Energiestrategie (RES).

Deze paragraaf beschrijft eerst het speelveld van de RES, vervolgens het speelveld van de lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit, en tot slot het speelveld als het gaat om infrastructuur.

2.1.1 De Regionale Energiestrategie (RES)

Nederland is vanuit landelijk beleid opgedeeld in 30 RES-regio's. Elke RES-regio is verplicht een eigen RES vast te stellen en uit te voeren. De RES beschrijft hoe hernieuwbare energie gaat worden opgewekt in de RES-regio.

Het einddoel van het RES-traject is dat Nederland in 2050 klimaatneutraal is. Het RES-traject verloopt in een aantal stappen:

- Het RES-traject begon met het opstellen van een “concept-RES”, waarin werd beschreven hoeveel, waar en wanneer hernieuwbare energie wordt gerealiseerd. De deadline hiervoor was 1 oktober 2020.
- De concept-RES werd gevolgd door de RES 1.0. Dit was een verdere uitwerking van de concept-RES en bevatte zoekgebieden voor het mogelijk opwekken van hernieuwbare energie. De RES 1.0 moest voor 1 juli 2021 zijn vastgesteld.
- Het RES-traject na 2021 bestaat uit twee onderdelen: het monitoren van de voortgang en een mogelijke herijking van de RES 1.0. Het monitoren van de voortgang is verplicht en gebeurt tweejaarlijks. Het eerste voortgangsdokument moest voor 1 juli 2023 zijn vastgesteld. Het volgende voortgangsdokument moet uiterlijk 1 juli 2025 opgeleverd worden. Het herijken van de RES 1.0 is niet verplicht. Tussen 2022 en 2030 kunnen RES-regio's ervoor kiezen een RES 2.0 uit te brengen. Dit vindt alleen plaats als er een formele wijziging van de kaders plaatsvindt, bijvoorbeeld een verandering in de RES-ambities (een hogere of lagere hoeveelheid op te wekken energie) of door de inzet van andere technieken (bijvoorbeeld een verandering van zonne-energie naar windenergie).

Geertruidenberg valt onder de RES-regio West-Brabant. De energieregio West-Brabant is een samenwerking tussen:

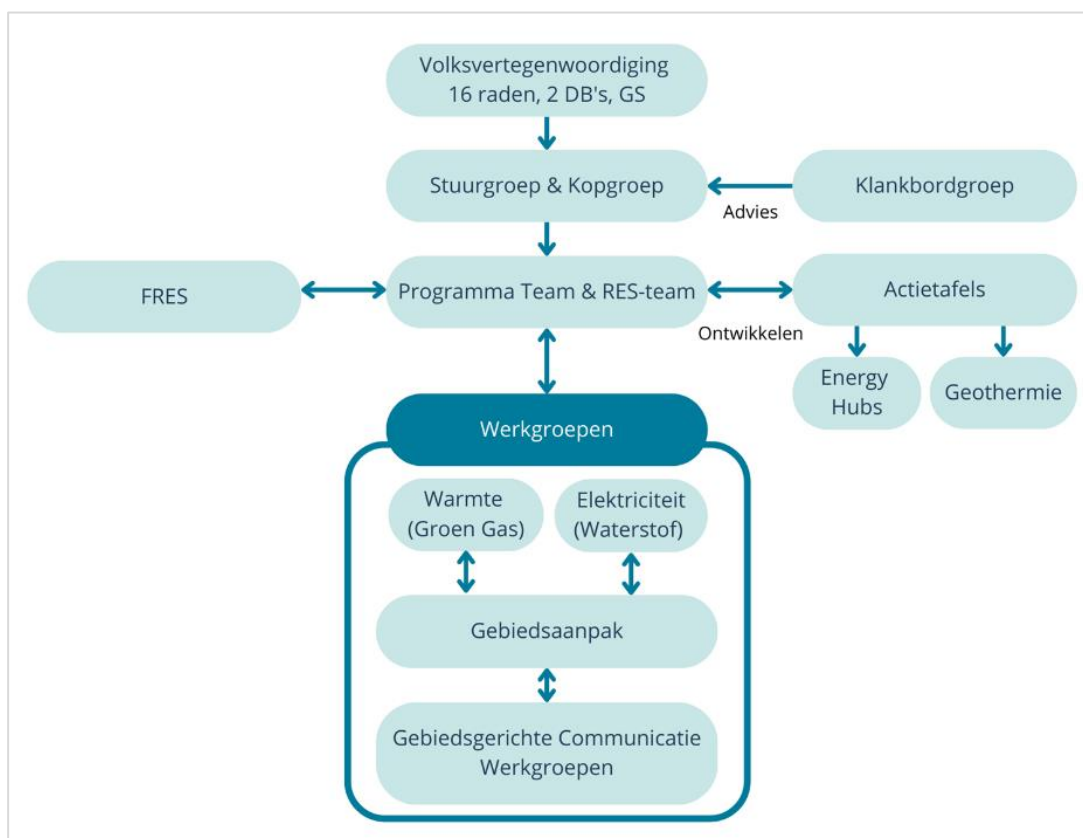
- zestien gemeenten (Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert)
- de provincie Noord-Brabant
- twee waterschappen: Brabantse Delta en Rivierenland
- de netbeheerder Enexis.

Er zijn verschillende bestuurlijke vormen om de RES te regelen, bijvoorbeeld door deze onder te brengen in een gemeenschappelijke regeling (dit is bijvoorbeeld het geval in Hart van Brabant). De RES West-Brabant is een bestuurlijke samenwerking, geen gemeenschappelijke regeling. Besluitvorming bij de betrokken gemeenten in West-Brabant vindt plaats bij de afzonderlijke gemeentebesturen.

Binnen de organisatie van de RES zijn de betrokken wethouders verantwoordelijk voor de informatievoorziening aan en het afstemmen met hun eigen gemeenteraden.

Onderstaande figuur geeft de organisatiestructuur van de RES West-Brabant weer.

Figuur 2.1 Organisatiestructuur RES West-Brabant⁵

Het Programma Team zorgt voor de dagelijkse voortgang van het werk. Dit team bestaat uit externe leden. De Stuurgroep bestaat uit zestien wethouders, de gedeputeerde, bestuurlijk vertegenwoordigers van de beide waterschappen en de netbeheerder. De Kopgroep bestaat uit 4 tot 6 wethouders, die ieder bestuurlijk aanspreekpunt zijn voor een thema en/of een publiek-privaat project (bijvoorbeeld waterstof of duurzaamheid). De wethouder Duurzaamheid van Geertruidenberg zit momenteel in deze Kopgroep.

Onderstaande tabel beschrijft de verschillende actoren en hun rol bij het tot stand komen van de RES in de RES-regio West-Brabant vanuit het perspectief van de gemeente Geertruidenberg.

⁵ Bron: <https://www.reswestbrabant.nl/over+ons/organisatiestructuur/default.aspx>

Tabel 2.1 Speelveld bij de RES voor Geertruidenberg

Actor	Rol
Raad Geertruidenberg	Het vaststellen van de concept-RES, RES 1.0 en herijkingen (RES 2.0 en verder)
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de opwekinstallaties en de benodigde infrastructuur worden opgenomen
	Plannen uit de RES borgen in beleid
	Bindend adviesrecht bij het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m ²
	Kaders stellen over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht bij het uitwerken van zoekgebieden
College Geertruidenberg	Bestuurlijk afstemmen op regionaal niveau
	Vaststellen van de tweejaarlijkse voortgangsdOCUMENTEN. Het college (of de raad zelf) kan er wel voor kiezen de raad een besluit te laten nemen over een voortgangsdOCUMENT.
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Het leveren van input en ondersteuning om te komen tot de verschillende RES-dOCUMENTEN
Programma-organisatie RES West-Brabant	Het faciliteren van het tot stand komen van de RES
Naburige gemeenten uit de RES-regio	Komen tot afstemming over een gezamenlijk bod ten aanzien van de op te wekken energie en de realisatie daarvan
Provincie Noord-Brabant	Het vaststellen van de concept-RES, RES 1.0 en herijkingen (RES 2.0 en verder voor zover aan de orde)
	Zorgen voor afstemming van de RES met het provinciale omgevingsbeleid
	Plannen uit de RES borgen in beleid
	Het faciliteren van initiatieven voor het duurzaam opwekken van energie
Waterschappen Brabantse Delta en Rivierenland	Het vaststellen van de concept-RES, RES 1.0 en herijkingen (RES 2.0 en verder, voor zover aan de orde)
	Plannen uit de RES borgen in beleid
	Het ontwikkelen van projecten die bijdragen aan het duurzaam opwekken van energie (bijvoorbeeld zonnepanelen op afvalwaterzuiveringen)
Netbeheerder Enexis	Zorgen dat er voldoende capaciteit is op het elektriciteitsnet voor de geplande initiatieven voor het duurzaam opwekken van energie
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	Het leveren van inhoudelijke kennis en ondersteuning
Maatschappelijke organisaties, vertegenwoordigd in de Klankbordgroep RES	Het faciliteren van het bereiken van de RES-doelen

Het Rijk	Het financieel ondersteunen van het tot stand komen van de RES-documenten
	Ondersteuning bieden aan de RES-regio's via het Nationaal Programma RES (door middel van handreikingen, teksten en tips)

Het zwaartepunt van de rollen verschuift naarmate het RES-traject verloopt. In alle RES-regio's zijn gemeenten momenteel meer aan zet, aangezien de concrete uitwerkingen van de RES moeten plaatsvinden op gemeentelijk grondgebied en gemeenten hiervoor vergunningen zullen moeten afgeven.

Op 11 februari 2025 is door de Tweede Kamer een motie aangenomen om de RES-regio's na 2030 op te heffen. De motie verzoekt om de relevante expertise, bevoegdheden en taken te beleggen bij de provincies.⁶

2.1.2 Lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit

Lokale initiatieven om duurzaam elektriciteit op te wekken kunnen komen vanuit instellingen (bedrijven of maatschappelijke organisaties), inwoners of de gemeente. Initiatieven kunnen gaan om diverse hernieuwbare bronnen, zoals het plaatsen van zonnepanelen, windturbines, geothermie etc. Dit maakt het speelveld divers. Onderstaande tabel geeft daarom op hoofdlijnen aan welke actoren zich over het algemeen in het speelveld van lokale initiatieven in de gemeente Geertruidenberg bevinden en wat hun rol is.

Tabel 2.2 Speelveld bij lokale initiatieven voor opwek

Actor	Rol op hoofdlijnen
Raad Geertruidenberg	Het vaststellen van beleidsdoelen
	Het vaststellen van stimuleringsregelingen voor inwoners (leningen, subsidies)
	Kaders stellen over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de opwekinstallaties worden opgenomen
	Bindend adviesrecht bij het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m ²
College Geertruidenberg	Verlenen van omgevingsvergunningen
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Het leveren van input en ondersteuning om te komen tot de verschillende beleidsdocumenten
Energiecoöperatie Delen Duurzame Energie Geertruidenberg	Het installeren en exploiteren van zonnepanelen op gemeentegebouwen en deze beschikbaar maken voor inwoners.

⁶ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z02201&did=2025D05108>

Netbeheerder Enexis	Zorgen dat er voldoende capaciteit is op het elektriciteitsnet voor de geplande initiatieven voor het duurzaam opwekken van energie
Woningcorporatie Thuisvester	Het plaatsen van zonnepanelen op daken van woningen/appartementengebouwen. ⁷
Organisaties en inwoners	Ruimte ter beschikking stellen voor opwekinstallaties
Provincie Noord-Brabant	Toetsing aan provinciaal omgevingsbeleid

2.1.3 Energie-infrastructuur

Onder energie-infrastructuur verstaan wij: kabels, leidingen en installaties voor opslag. De energietransitie vraagt om een grote hoeveelheid nieuwe energie-infrastructuur in Nederland.⁸ Dit vraagt om samenwerking tussen het Rijk, provincies, gemeenten en andere partijen zoals netbeheerders.

Op dit moment wordt de ruimtelijke inpassing van grootschalige energie-infrastructuur geregeld in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Hierin staat dat voor grootschalige installaties voor de productie van elektriciteit en gasinfrastructuur het Rijk een projectbesluit moet nemen.⁹ In december 2024 is de *Energiewet* aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wet heeft als doel om de regels over de productie, het transport en de levering van gas en elektriciteit samen te voegen. De *Energiewet* treedt (met uitzondering van enkele artikelen) in werking op 1 januari 2026.

De gemeente Geertruidenberg is momenteel een belangrijk knooppunt voor elektriciteit en warmte, gezien de aanwezigheid van de Amercentrale en hoogspanningsstations. Er lopen diverse projecten om de energie-infrastructuur te veranderen en uit te breiden. Onderstaande tabel geeft een overzicht hiervan.¹⁰

Tabel 2.3 Projecten energie-infrastructuur

Project	Initiatiefnemer	Bevoegd gezag
Opwaarderen bestaande 380 kV-verbinding Geertruidenberg (GTB) – Krimpen aan den IJssel (KIJ)	Tennet	Rijksoverheid
Nieuwe 380 kV-verbinding Rilland – Tilburg (Zuid-West Oost)	Tennet	Rijksoverheid
Herverkabeling 150 kV-verbinding tussen Geertruidenberg en Waalwijk	Tennet	Rijksoverheid
Uitbreiding 380 kV-station Geertruidenberg	Tennet	Rijksoverheid
Nieuwe 380 kV-verbinding Geertruidenberg–Krimpen aan den IJssel óf Geertruidenberg–Crayestein	Tennet	Rijksoverheid
Aanlanding windenergie op zee – Nederwiek 3	Tennet	Rijksoverheid
Verkenning Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040	Tennet	Rijksoverheid

⁷ Bron: Prestatieafspraken Gemeente Geertruidenberg 2025

⁸ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/duurzame-energie-infrastructuur>

⁹ Voor meer informatie, zie <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/projectbesluit/projectbesluit-verplicht/>

¹⁰ Bron en meer informatie over de projecten: Raadsinformatiebrief energie-infrastructuur projecten, 2 mei 2023. Projecten uit de raadsinformatiebrief zijn aangevuld met een projectenlijst verkregen uit de ambtelijke organisatie ten behoeve van dit onderzoek.

Project	Initiatiefnemer	Bevoegd gezag
Zoekgebieden zon op veld rond het 380 kV-station*	Bedrijfsleven	Gemeente
Verduurzamen warmtenet Midden-West-Brabant (Amernet)	Ennatuurlijk	Provincie Noord-Brabant
Delta Rhine Corridor (infrastructuur met verschillende buisleidingen)	Gasunie	Rijksoverheid
Waterstofnetwerk Nederland (gebruik van waterstof als energiebron faciliteren)	Bedrijfsleven	Provincie Noord-Brabant **
Amercentrale CO ² -afvang en aantakking Delta Rhine Corridor	RWE	Provincie Noord-Brabant
Elektrolyzers	Bedrijfsleven	Provincie Noord-Brabant**
Grootschalige batterijopslag	Bedrijfsleven	Gemeente**

* Zon op veld realiseren rondom de Amercentrale is inmiddels niet haalbaar gebleken.

** Bevoegd gezag is afhankelijk van omvang installatie en gevaarstelling

De gemeente Geertruidenberg staat voor een opgave van 60 hectare aan energie-infrastructuurprojecten.¹¹ In de 60 hectare zijn ontwikkelingen op het gebied van het warmtenet niet inbegrepen. Ook kabels en leidingen en het ruimtebeslag daarvan vallen hier niet onder.

De communicatie en participatie ligt bij de initiatiefnemers van elk project. Gelet op de (boven)regionale opgave en de talrijke onderlinge afhankelijkheden tussen de projecten is een integrale aanpak nodig. De gemeente Geertruidenberg is samen met de provincie en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een Pilot Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pilot PMIEK) gestart in de regio Moerdijk-Drimmelen-Geertruidenberg.

Naar aanleiding van een Bestuurlijk Overleg Leefomgeving¹² is in juni 2023 besloten een zogeheten ‘ontwerptafel’ op te richten. Dit is bedoeld als een overlegstructuur voor de regio Moerdijk-Drimmelen-Geertruidenberg: Powerport Moerdijk. De noodzaak hiertoe bestaat omdat alle ambities die de afzonderlijke betrokken partijen hebben, te veel is om ook feitelijk te kunnen realiseren in het gebied. Aan het overleg nemen deel:

- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)
- Provincie Noord-Brabant
- Gemeente Drimmelen
- Gemeente Geertruidenberg
- Gemeente Moerdijk

De ontwerptafel heeft een ambtelijk kernteam. De gemeente Geertruidenberg is hierin ambtelijk vertegenwoordigd. Daarnaast is er een kopgroep, die bestaat uit betrokken wethouders en directeuren van de ministeries. Vanuit de kopgroep wordt opdracht gegeven aan het ambtelijk kernteam. Het ambtelijk kernteam Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk zorgt ervoor dat alle informatie over de opgaven en geplande projecten in

¹¹ Bron: Raadsinformatiebrief Powerport Moerdijk en gebiedsinvestering, 24 januari 2024

¹² Een jaarlijks overleg waarin het Rijk en de regio praten over ruimtelijke vraagstukken

het gebied geordend wordt, zodat er besluitvorming kan plaatsvinden over dilemma's binnen de regio. De Provincie Noord-Brabant is naar voren geschoven om te faciliteren en coördineren. De ontwerptafel heeft geen mandaat tot besluitvorming.

De ontwerptafel heeft van juni tot september 2023 geïnventariseerd welke projecten er zijn en hoe deze zijn onder te verdelen. De ontwerptafel heeft vervolgens geconstateerd dat eigenaarschap en (gedeelde) verantwoordelijkheid de oplossing zouden kunnen zijn voor projecten die anders met elkaar zouden kunnen botsen. De volgende stap is het opstellen van een gebiedsgericht voorstel, waarin projecten hun plaats krijgen en noodzakelijke keuzes worden gemaakt.

Als het gebiedsgerichte voorstel klaar is zal er gezocht worden naar een optimale ruimtelijke inpassing. Het college geeft aan dat in deze fase participatie zal plaatsvinden.¹³ Hierbij wordt aangegeven dat de raad een rol heeft in dit traject en dat later uitgewerkt wordt hoe dit vorm krijgt.

Het college van Geertruidenberg geeft aan: *“De huidige ontwikkelingen rond Powerport zijn in lijn met de vastgestelde gemeentelijke positiebepaling ten aanzien van de energie-infrastructuur. Deze positiebepaling is als onderdeel van de omgevingsvisie vastgesteld door de raad.”*¹⁴

Ten tijde van dit onderzoek is nog geen datum bekend waarop het Rijk duidelijkheid zal verschaffen over het gebiedsgerichte voorstel.

Op 7 januari 2025 is het “Voorkeursalternatief Net op zee Nederwiek 3” gepubliceerd.¹⁵ Hieruit blijkt dat de gekozen locatie voor een converterstation de locatie aan de Standhazensedijk in Geertruidenberg is. Het is niet mogelijk om een reactie te geven op het voorkeursalternatief.¹⁶

Onderstaande tabel geeft aan welke actoren zich bevinden in het speelveld van energie-infrastructuur rondom de gemeente Geertruidenberg en wat hun rol is in relatie tot de gemeente Geertruidenberg.

Tabel 2.4 Speelveld bij energie-infrastructuur

Actor	Rol
Raad Geertruidenberg	Meedenken over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht
	Kaders stellen bij het afgeven van vergunningen door het college voor batterijcomplexen, evenals een (verplichte) adviesrol van de raad bij bijvoorbeeld grootschalige of gevoelige ruimtelijke ontwikkelingen
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de benodigde infrastructuur wordt opgenomen
College Geertruidenberg	Belangen behartigen van de gemeente
	Verlenen van omgevingsvergunningen bij lokale projecten

¹³ Bron: Raadsinformatiebrief Powerport Moerdijk en gebiedsinvestering, 24 januari 2024

¹⁴ Bron: Raadsinformatiebrief Powerport Moerdijk en gebiedsinvestering, 24 januari 2024

¹⁵ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2025-01/Vastgesteld-VKA-Net-op-zee-Nederwiek-3.pdf>

¹⁶ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/noz-nederwiek-3>

Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Het leveren van input, advies en ondersteuning
Het Rijk	Grote energieprojecten van nationaal belang zo snel en zorgvuldig mogelijk voorbereiden en uitvoeren, waaronder het nemen van projectbesluiten en het verlenen van omgevingsvergunningen
Provincie Noord-Brabant	Advisering over projecten
	Toetsing aan provinciaal omgevingsbeleid
	Het nemen van projectbesluiten over projecten met een provinciaal belang
Omliggende gemeenten (met name Moerdijk en Drimmelen)	Regionale afstemming over infrastructuurprojecten
Tennet	Zorgen voor een adequate energie-infrastructuur (zowel bestaand als nieuw) vanaf 150 kV
Netbeheerder Enexis	Zorgen voor een adequate energie-infrastructuur (zowel bestaand als nieuw) onder 150 kV
RWE	Eigenaar van de Amercentrale en het gebied eromheen

2.2 Speelveld bij energiebesparing

Om de gemeentelijke energievraag te temperen is het noodzakelijk om energiebesparing te realiseren bij inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zoals woningcorporaties en scholen. De gemeente kan dit stimuleren en faciliteren, bijvoorbeeld door het verspreiden van kennis, het bieden van financiële ondersteuning en het opnemen van energiebesparing in de prestatieafspraken met woningcorporaties.

Vanuit de wet is er een aantal elementen dat energiebesparing verplicht stelt:

- Kantoorgebouwen, waaronder dus ook de gebouwen van de gemeente zelf, zijn vanaf 1 januari 2023 verplicht om minimaal energielabel C te hebben. Gemeenten en omgevingsdiensten handhaven op deze verplichting.
- Locaties met een relevante milieubelastende activiteit én met een jaarlijks energiegebruik vanaf 50.000 kilowattuur elektriciteit of 25.000 m³ aardgas (equivalent) moeten voldoen aan de Energiebesparingsplicht.¹⁷ Dit betekent dat deze locaties (organisaties) verplicht zijn om energiebesparende maatregelen te treffen die binnen vijf jaar terugverdiend kunnen worden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het handhaven van de energiebesparingsplicht (EBP) en in het geval van hele grote verbruikers de provincie. Per 1 juli 2023 is de gemeente verplicht het toezicht en de handhaving op de energiebesparingsplicht te mandateren aan de omgevingsdienst. De Rekenkamer Geertruidenberg heeft in 2025 een onderzoek gepubliceerd over de Energiebesparingsplicht.¹⁸

In tabel 2.5 wordt een overzicht gegeven van de actoren en hun rol bij energiebesparing.

¹⁷ Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/over-de-energiebesparingplicht#wat-is-de-energiebesparingsplicht%3F>

¹⁸ Zie <https://geertruidenberg.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/17d4c3c4-f208-4641-8cef-ff3df187644d?documentId=2d25eaa7-15e5-4ace-b2eb-9e4100994cd2&agendaltemId=33c1d4a3-ac11-4a32-aeb6-c34dea27cf6b>

Tabel 2.5 Speelveld bij energiebesparing

Actor	Rol
Raad Geertruidenberg	Het vaststellen van stimuleringsregelingen voor inwoners (leningen, subsidies)
	Sturing en controle op de handhaving van de EBP
College Geertruidenberg	Verspreiden van kennis over mogelijke energiesparing
	Prestatieafspraken maken met woningcorporaties over energiebesparing
	Opdracht (mandaat) verlenen aan de omgevingsdienst om taken uit te voeren ten aanzien van energiebesparing
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Het leveren van input, advies en ondersteuning
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	Toezicht houden op en handhaven van de label C-plicht
	Toezicht houden op en handhaven van de energiebesparingsplicht
Inwoners	Verduurzamen van woningen
Bedrijven	Verduurzamen gebouwen en energiebesparende maatregelen treffen
Woningcorporatie Thuisvester	Verduurzamen van woningen en energiebesparende maatregelen treffen
Overige maatschappelijke organisaties	Verduurzamen gebouwen en energiebesparende maatregelen treffen

2.3 Speelveld bij de warmtetransitie

De warmtetransitie houdt in dat we geen aardgas, maar duurzame bronnen gebruiken om te verwarmen. Het doel in Nederland is dat we in 2050 van het aardgas af zijn. Het tussentijdse doel is om 20% van de gebouwde omgeving aardgasvrij te maken per 2030.

Gemeenten voeren de regie bij de warmtetransitie. De gemeente moet onderzoeken en uiteindelijk besluiten welk alternatief voor aardgas het meest kansrijk is per wijk en dit alternatief samen met andere partijen mogelijk maken. Dit traject begon met het opstellen van de Transitievisie Warmte (TVW). Deze moest eind 2021 vastgesteld zijn. De TVW is een visiedocument dat tot aan 2030 per wijk een tijdspad en plan beschrijft voor een duurzame oplossing voor de warmtevraag.

De plannen uit de TVW worden uitgewerkt in uitvoeringsplannen op wijkniveau. Dit vraagt om participatie van bewoners en gebouweigenaren uit de wijk.

De Transitievisie Warmte hangt nauw samen met de eerder besproken Regionale Energiestrategie (RES). Als onderdeel van de RES kan een Regionale Structuur Warmte (RSW) worden opgesteld, als er sprake is van bovenlokale aspecten bij de warmtetransitie. Deze brengt in kaart welke warmtevraag er is in naburige gemeenten en welke warmtebronnen beschikbaar zijn. Dit voorkomt dat een warmtebron ten onrechte dubbel gebruikt wordt of juist onbenut blijft.

Het Rijk faciliteert de warmtetransitie door wetswijzigingen door te voeren. Met de ‘Wet voortgang energietransitie’ (VET) per 1 januari 2018 werd de gasaansluitplicht voor nieuwbouw afgeschaft. Met andere woorden: er moest gasloos gebouwd gaan worden. Het college kan volgens deze wet wel een gebied aanwijzen waar aansluiting op het gastransportnet strikt noodzakelijk is om zwaarwegende redenen van algemeen belang. Het college kan daarnaast gebieden waar een gastransportnet aanwezig is, aanwijzen als gebied waar zich een warmtenet of een andere energie-infrastructuur bevindt of gaat bevinden die kan voorzien in de verwachte warmtebehoefte. Verzoeken tot aansluiting op het gastransportnet in dat gebied zullen dan worden afgewezen door de netbeheerder.

De ‘Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie’ (Wgiw) is in december 2024 aangenomen door de Eerste Kamer. De Wgiw voegt aan de Omgevingswet, de Gaswet en de Warmtewet instrumenten toe waardoor gemeenten (lokale) regels kunnen opstellen om de warmtetransitie in de gebouwde omgeving tot uitvoering te brengen.

Dit zijn de veranderingen die betrekking hebben op de rol van de raad:

- De gemeente kan bepaalde wijken aanwijzen waar een energievoorziening met duurzame energie beschikbaar komt ter vervanging van het aardgas (de aanwijsbevoegdheid). De raad wordt bevoegd om in het Omgevingsplan een gebied aan te wijzen dat van het aardgas af gaat. In het Omgevingsplan moet wel onderbouwd worden dat de transitie voor gebouweigenaren haalbaar en betaalbaar is.
- De naam Transitievisie Warmte verandert in “warmteprogramma”. Gemeenten moeten elke vijf jaar een warmteprogramma vaststellen. Het eerste warmteprogramma moet uiterlijk 31 december 2026 zijn vastgesteld door het college. In dit warmteprogramma kunnen gebieden worden aangewezen die aardgasvrij worden in de periode tot 2035. Het warmteprogramma beschrijft een tijdspad, analyse van alternatieven voor aardgas en prioriteiten voor wijken inclusief kosten-batenberekening. Het warmteprogramma zal onder de Omgevingswet vallen.
- Na de uitwerking van het warmteprogramma (gemeentelijk niveau) volgen verdiepende wijkuitvoeringsplannen. Dit is een uitvoeringsplan welke beschrijft hoe één specifieke wijk van het aardgas af gaat inclusief technische keuzes, participatieproces, planning, kosten en financiering. De wijkuitvoeringsplannen worden vastgesteld door de raad.

De Wgiw treedt gefaseerd in werking. De wijziging van de Warmtewet is per 1 januari 2025 in werking getreden. De overige onderdelen van de Wgiw treden naar verwachting op 1 januari 2026 in werking.

De nieuwe Energiewet (vanaf 2026, zie paragraaf 2.1.3) gaat over elektriciteit en gas, maar heeft wel te maken met de warmtetransitie. Zo kan elektriciteit die wordt opgewekt door zonnepanelen worden gebruikt om warmte te produceren. De Energiewet geeft aan dat er ‘energiegemeenschappen’ zijn die voor hun leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten verrichten op de energiemarkt (het vormen van een lokaal energienet), zonder winstoogmerk. Het is een vorm van samenwerking tussen burgers, waar ook decentrale overheden zoals gemeenten in kunnen deelnemen. Energiegemeenschappen kunnen een rol spelen voor gemeenten bij hun keuze voor collectieve warmtevoorzieningen.¹⁹

¹⁹ Bron: <https://www.nplw.nl/wet-en-regelgeving/energiewet>

Ten tijde van dit onderzoek ligt het wetsvoorstel ‘Wet collectieve warmtevoorziening’ (Wcw, ook wel Warmtewet 2) bij de Tweede Kamer. De Wcw geeft gemeenten de bevoegdheid om wijken aan te wijzen die overgaan van aardgas naar een collectief warmtesysteem.²⁰ Daarnaast mogen gemeenten, als de wet wordt aangenomen, bepalen door wie dat systeem mag worden geëxploiteerd. In het wetsvoorstel is verder opgenomen dat warmtebedrijven voor meer dan 50% in handen komen van publieke partijen, zoals gemeenten of provincies.

De gemeente Geertruidenberg beschikt over een warmtenet. Per 1 januari 2027 zal er geen warmte vanuit de Amercentrale meer worden geleverd aan het warmtenet. Dit betekent dat de exploitant van het warmtenet, Ennatuurlijk, onderzoek doet naar alternatieve warmtebronnen, zoals aardwarmte (geothermie), zonthermie, warmte uit de industrie en aquathermie.²¹

Een beschrijving van de relevante actoren en hun rol in de warmtetransitie in de gemeente Geertruidenberg vindt u in onderstaande tabel.

Tabel 2.6 Speelveld bij de warmtetransitie voor de gemeente Geertruidenberg

Actor	Rol
Raad Geertruidenberg	Het vaststellen van de Transitievisie Warmte (vastgesteld in 2021)
	Het vaststellen van het Omgevingsplan, met daarin de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen die van het aardgas afgaan, voorzien van een onderbouwing dat de transitie voor gebouweigenaren haalbaar en betaalbaar is
	Het vaststellen van wijkuitvoeringsplannen
College Geertruidenberg	Het aanwijzen van gebieden waar wel of geen gaslevering kan plaatsvinden
	Het vaststellen van warmteprogramma's ²²
	Het verlenen van omgevingsvergunningen
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Het leveren van input en ondersteuning
RWE	Verduurzamen van de Amercentrale
Warmtenetexploitant Ennatuurlijk	Het beheren van het warmtenet dat in de gemeente Geertruidenberg in gebruik is
Netbeheerder Enexis	Het beheren van het elektriciteitsnetwerk en de gasleidingen
Woningcorporatie Thuisvester	Het maken van een uitvoeringsprogramma voor het afkoppelen van woningen van het gas ²³
Waterschap Brabantse Delta	Het beheren van wateren in de gemeente en het mogelijk benutten van warmte hieruit

²⁰ Inwoners zijn niet verplicht om aan te sluiten op het collectieve warmtesysteem. Inwoners behouden de vrijheid om te kiezen voor een alternatief, zoals een elektrische warmtepomp.

²¹ Bron: <https://ennatuurlijk.nl/in-jouw-buurt/warmtenet-midden-en-west-brabant/duurzamer>

²² Het warmteprogramma wordt formeel door het college vastgesteld, maar de raad speelt een belangrijke rol in dit proces. De raad moet worden betrokken bij beleidsvorming, zeker wanneer het warmteprogramma leidt tot wijzigingen in het Omgevingsplan, waarvoor de raad verantwoordelijk is.

²³ Bron: Prestatieafspraken Gemeente Geertruidenberg 2025

Het Rijk	Ondersteuning bieden aan gemeenten met verschillende kennisinstrumenten en wetgeving
----------	--

De Provincie Noord-Brabant heeft op dit moment een beperkte rol als het gaat om de warmtetransitie. De Provincie Noord-Brabant is vanuit het omgevingsbeleid betrokken bij de ruimtelijke inpassing van warmtenetten. Ook adviseert de Provincie Noord-Brabant het Rijk over vergunningen voor aardwarmte (geothermie). Gelet op het stopzetten van de hierboven beschreven warmtelevering uit de Amercentrale en de Wcw zou het kunnen dat de rol van de Provincie Noord-Brabant bij de warmtetransitie in de toekomst groter wordt.

2.4 Samenvatting rol van de raad

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de rol van de raad op elk van de te onderscheiden deelterreinen binnen de energietransitie.

Tabel 2.7 Speelveld bij de warmtetransitie voor de gemeente Geertruidenberg

Onderdeel	Rol van de raad
RES	Het vaststellen van de concept-RES, RES 1.0 en herijkingen (RES 2.0 en verder, voor zover van toepassing)
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de opwekinstallaties en de benodigde infrastructuur worden opgenomen
	Plannen uit de RES borgen in beleid
	Bindend adviesrecht bij het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m ²
	Kaders stellen over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht bij het uitwerken van zoekgebieden
Lokale initiatieven voor opwerk	Het vaststellen van beleidsdoelen
	Het vaststellen van stimuleringsregelingen voor inwoners (leningen, subsidies)
	Kaders stellen over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de opwekinstallaties worden opgenomen
	Bindend adviesrecht bij het oprichten van één of meer windturbines met een ashoogte van meer dan 15 meter en weiden met zonnepanelen met een oppervlakte groter dan 100 m ²
Energie-infrastructuur	Meedenken over hoe beleids- en projectparticipatie met belanghebbenden en betrokkenen wordt ingericht
	Kaders stellen bij het afgeven van vergunningen door het college voor batterijcomplexen, evenals een (verplichte) adviesrol van de raad bij bijvoorbeeld grootschalige of gevoelige ruimtelijke ontwikkelingen
	Het vaststellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, waarin de benodigde infrastructuur wordt opgenomen
Energiebesparing	Het vaststellen van stimuleringsregelingen voor inwoners (leningen, subsidies)
	Sturing en controle op de handhaving van de EBP

Warmtetransitie	Kaderstellende rol bij de warmtetransitie
	Het vaststellen van de Transitievisie Warmte (vastgesteld in 2021)
	Het vaststellen van het Omgevingsplan, met daarin de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen die van het aardgas afdgaan, voorzien van een onderbouwing dat de transitie voor gebouw-eigenaren haalbaar en betaalbaar is
	Betrokkenheid bij het warmteprogramma, zeker indien dit leidt tot aanpassing van het Omgevingsplan
	Het vaststellen van wijkuitvoeringsplannen

2.5 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen

Dit hoofdstuk ging in op de volgende deelvragen:

1. Wat is het speelveld rond de energietransitie waarbinnen de sturings- en controle-mogelijkheden van de raad zich bevinden en wie is waarvoor verantwoordelijk?
2. Waar en in welke rol is de gemeente Geertruidenberg tot op heden zelf vertegenwoordigd?

Bijlage 1 bevat een samenvattende tabel met de actoren bij elk van de te onderscheiden onderdelen binnen de energietransitie. De rol van de raad is samengevat in Tabel 2.7. De informatie in deze tabellen is vastgesteld op basis van documentstudie.

Bij de RES is er een duidelijke organisatiestructuur binnen de Programma-organisatie, met daarbij een beschrijving wie wat doet. Bij de RES is dan ook duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is.

Bij lokale initiatieven voor opwek is het speelveld overzichtelijk. Lokale initiatieven om duurzaam elektriciteit op te wekken, kunnen komen vanuit instellingen (bedrijven of maatschappelijke organisaties), inwoners of de gemeente. De precieze actoren variëren per initiatief, waarbij de gemeente meestal betrokken is als vergunningverlener. Door het vaststellen van de lijst met gevallen waar bindend adviesrecht van toepassing is, is duidelijk afgesproken wanneer de raad aan zet is.

Voor energie-infrastructuur is er een lijst met projecten beschikbaar met daarbij de vermelding wie het bevoegd gezag is. De exacte rolverdeling, met name de rol van de raad, is daarbij nog niet duidelijk. De rolverdeling is nog onderwerp van onderzoek bij de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk. Pas als duidelijk is wat de inhoud van het gebiedsvoorstel is, kan een duidelijk participatieproces opgezet worden en de rol van de raad duidelijk worden. Er is nog geen datum bekend waarop het Rijk duidelijkheid zal verschaffen over het gebiedsvoorstel.

Er zijn geen afspraken gemaakt over het stimuleren van energiebesparing bij consumenten. Vanuit het doel om in 2050 in de gemeente Geertruidenberg klimaatneutraal te laten zijn vloeit wel voort dat de gemeente hier regie op moet voeren. Stimulering van energiebesparing bij bedrijven is wel wettelijk geregeld, via onder andere de label C-plicht en de Energiebesparingsplicht.

Bij de warmtetransitie hebben gemeenten de regierol en wordt hun rol gevormd door de wetgeving. Het is daardoor duidelijk wat de verantwoordelijkheden zijn.

Onderstaande tabel bevat de invulling van de normering.

Tabel 2.8 Toetsing normen bij het speelveld

Deelvraag	Norm	Beoordeling
1. Wat is het speelveld rond de energietransitie waarbinnen de sturings- en controlemogelijkheden van de raad zich bevinden en wie is waarvoor verantwoordelijk?	Er is een overzicht van de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen die betrokken zijn bij de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg.	RES: + Lokale opwek: +/- Infra: +/- Besparing: +/- Warmte: +
	Er zijn duidelijke afspraken over de rol van de raad bij de energietransitie, ook binnen de regio.	RES: + Lokale opwek: + Infra: - Besparing: +/- Warmte: +
2. Waar en in welke rol is de gemeente tot op heden zelf vertegenwoordigd?	(Beschrijvend, niet normatief)	n.v.t.

Legenda beoordeling:

+ = Geheel voldaan

+/- = Gedeeltelijk voldaan

- = Niet voldaan

N.b. = Niet bekend, er kan geen oordeel worden gevormd

Hoofdstuk 3: Betrokkenheid van de raad

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende deelvragen:

3. Hoe heeft de raad zijn rol ingevuld ten aanzien van de energietransitie?
4. Welke doelen en ambities ten aanzien van de energietransitie heeft de raad van Geertruidenberg vastgesteld?
5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie?
6. Wat zijn de (kwalitatieve) oordelen en percepties van de raad over de sturings- en controlemogelijkheden tot op heden?

De raad kan het college kaders en doelen meegeven door het vaststellen van beleidsdocumenten (eventueel gewijzigd via een amendement) of het aannemen van moties. Een goede informatievoorziening aan de raad is noodzakelijk om raadsleden hun rol te laten vervullen; zowel voorafgaand aan het besluit ten behoeve van de kaderstellende rol van de raad, als achteraf voor de invulling van de controlerende rol.

Dit hoofdstuk beschrijft vanuit de drie eerdergenoemde onderdelen van de energietransitie (opwek & infrastructuur, energiebesparing en de warmtetransitie) hoe de raad van Geertruidenberg de afgelopen vijf jaar kaders en doelen heeft gesteld, zijn controlerende rol heeft uitgevoerd en welke informatie voorhanden was.

Bij de informatie is alleen gekeken naar de informatie die verspreid is aan de raad vanuit de gemeente of gerelateerde partijen. Dat wil zeggen dat communicatie vanuit andere externe partijen buiten beschouwing is gelaten. Tijdens de documentstudie constateerden de onderzoekers dat de overzichten in iBabs van de raadsinformatiebrieven en MvA's niet compleet zijn. De documenten zijn wel gevonden via de algemene zoekfunctie in iBabs (omdat ze onderdeel waren van de lijst ingekomen stukken of een vergadering). Daarnaast constateren de onderzoekers dat iBabs geen themadossier bevat voor de energietransitie en is er geen separate module met een overzicht van moties.

Tot slot geeft dit hoofdstuk aan hoe raadsleden uit Geertruidenberg zelf aankijken tegen de mogelijkheden om hun rol in te vullen bij de energietransitie.

De belangrijkste bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- **De raad van Geertruidenberg heeft kaders en doelen gesteld** voor de energietransitie, door het vaststellen van diverse beleidsdocumenten en het aannemen van moties en amendementen. Een van de moties betrof het instellen van een raads werkgroep (“Energiek Geertruidenberg”), waardoor de raad zichzelf beter in stelling kan brengen op het gebied van de energie-infrastructuur.
- **Er is geen sprake van (actieve) samenwerking tussen de raad van Geertruidenberg en andere gemeenteraden in de regio.**
Enkele raadsleden hebben wel contact proberen te zoeken binnen de regio en individuele raadsleden hebben de afgelopen jaren ook informatiebijeenkomsten bezocht. Omdat een groot deel van de raad in Geertruidenberg bestaat uit lokale partijen is het ook minder eenvoudig om informele contacten in de regio te leggen langs de lijn van politieke partijen.

- **De raad vervult de controlerende rol met name door zich te laten informeren door het college en door schriftelijke vragen over uiteenlopende onderwerpen te stellen.**
De raad wordt met name via bijeenkomsten en raadsinformatiebrieven geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie. Er is voor de raad geen overzichtelijke ontsluiting van de door de tijd aangeleverde informatie en de genomen besluiten. De informatievoorziening wordt door raadsleden als wisselend ervaren. Raadsleden zijn tevreden over de informatievoorziening bij de RES. Bij de energie-infrastructuur kwam de informatievoorziening volgens verschillende raadsleden laat op gang en daarnaast wordt de hoeveelheid informatie over de energie-infrastructuur als te veel ervaren om te kunnen overzien als raadslid. Bij de warmtetransitie hebben de raadsleden de indruk soms informatie te missen, omdat het landelijke aangelegenheden betreft.
- **De raad zelf ervaart wisselende sturings- en controlemogelijkheden bij de energietransitie.**
Bij de RES ervaart de raad de meeste grip, bij de energie-infrastructuur de minste grip.

3.1 Betrokkenheid bij het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur

Deze paragraaf geeft de tijdslijn weer ten aanzien van het duurzaam opwekken van elektriciteit en energie-infrastructuur. Het geeft aan wanneer wat voor soort informatie aan de raad ter beschikking werd gesteld en welke besluiten de raad heeft genomen.

Deze paragraaf volgt dezelfde indeling als in hoofdstuk 2:

- RES (subparagraaf 3.1.1)
- Lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit (subparagraaf 3.1.2)
- Energie-infrastructuur (subparagraaf 3.1.3)

3.1.1 RES

Onderstaande figuur geeft de gebeurtenissen weer van de RES.

2019	Voorjaar	□ Voor raadsleden zijn drie informele, regionale bijeenkomsten georganiseerd
2020	28 mei	■ Raad stelt de concept-RES West-Brabant vast ■ Motie 'Zon op veld' wordt aangenomen
2021	Februari	□ Webinars RES 1.0
	23 maart	□ Twee keer Memorie van Antwoord op schriftelijke vragen van twee fracties
	30 maart	□ Twee keer Memorie van Antwoord op schriftelijke vragen van twee fracties
	8 april	■ Amendement 'De regionale RES West-Brabant 1.0 vast te stellen met uitzondering van de plaatsing van twee windturbines in de Oranjepolder te Oosterhout.' aangenomen ■ Subamendement 'inclusief de plaatsing van een 3 ^e ' aangenomen

		■ Raad stelt de RES West-Brabant 1.0 vast
		■ De volgende moties worden daarbij aangenomen:
		– Burgerfora RES
		– Kernenergie RES
		– Financiële afdracht RES
		– RES lusten en lasten
		– Indienen zienswijze windmolens Oosterhout
	25 mei	□ Raadsinformatiebrief terugkoppeling RES 1.0
	3 juni	□ Memorie van Antwoord RES
2022	29 maart	□ Doorstroomdocument: Op weg naar de RES 2.0
2023	25 januari	□ Raadsinformatiebijeenkomst RES
	9 februari	■ Motie ‘Zonnepanelen op parkeerplaatsen’ wordt aangenomen
	April	□ RES Voortgangsrapportage 2023 vastgesteld door het college (niet gedeeld met de raad)
	11 december	□ Webinar stand van zaken RES 1.0 en de opgave voor de RES 2.0
2024	27 & 28 mei	□ Presentatie raadsledenbijeenkomst RES 2.0
	December	□ Vijf bijeenkomsten (1 per gebied) voor raadsleden voor de RES 2.0

Figuur 3.1 Tijdslijn van de RES (■ = besluit, □ = informatievoorziening)

Voorafgaand aan het vaststellen van de concept-RES zijn er drie regionale bijeenkomsten geweest. Deze gingen deels over de eigen rol van de raad in dit proces, blijkt uit de concept-RES. De raad van Geertruidenberg heeft vervolgens de concept-RES vastgesteld. In de concept-RES is als doel gesteld dat de RES-regio West-Brabant in 2030 2,0 terawattuur duurzaam opwekt met grootschalige wind- en zonne-energie en 0,2 terawattuur met innovatieve technieken.

Voor de gemeente Geertruidenberg wordt in de concept-RES als doel 24 gigawattuur aan nieuwe zonprojecten benoemd (zie onderstaande figuur).

Nieuwe Zonprojecten op veld (excl. bestaand en harde plannen)	Jaar- Productie	Aantal hectare
Altena	36 GWh	Circa 35 ha
Geertruidenberg	24 GWh	Circa 25 ha
Oranjepolder, Oosterhout	29 GWh	Circa 30 ha
Dorst (Bavelse Berg), Oosterhout	5 GWh	Circa 5 ha
Roosendaal	68 GWh	Circa 45 ha
Steenbergen	93 GWh	Circa 95 ha
Woensdrecht	50 GWh	Circa 50 ha

Figuur 3.1: Nieuwe zonprojecten op veld in de concept-RES²⁴

De raad heeft in 2020 bij het vaststellen van de concept-RES een motie ingediend over de beoogde zonprojecten. De motie riep het college op om de zonnepanelen eerst te realiseren op plaatsen waar het groen en open landschap niet in het geding zijn (daken, overkappingen, paden) en in uiterste geval bij plaatsen van zonnepanelen op het veld deze dusdanig te situeren en landschappelijk in te passen dat er schapen onder kunnen weiden en er een bijdrage wordt geleverd aan de biodiversiteit.

In aanloop naar de RES 1.0 zijn er vier regionale bijeenkomsten geweest voor raadsleden volgens het RES 1.0-document. In maart 2021 hebben vier fracties schriftelijke vragen gesteld. Deze zijn meer dan een week voor de beoogde vaststelling van de RES 1.0 beantwoord, waardoor fracties nog in de gelegenheid zijn gesteld om de antwoorden te bestuderen en te bespreken in hun fractie.

In april 2021 heeft de raad van Geertruidenberg de RES 1.0 vastgesteld. De doelstellingen voor 2030 voor de regio en de gemeente Geertruidenberg uit de concept-RES zijn hierin niet veranderd. Wel is het aantal van 25 hectare bij zonprojecten op veld veranderd in “20-30 hectare”. Daarnaast is de wind- en zonopgave per gemeente concreet uitgewerkt. Hieruit blijkt dat de gemeente Geertruidenberg ten opzichte van de andere gemeenten in de RES-regio minder dan de anderen bijdraagt ten opzichte van het elektriciteitsverbruik, maar meer bijdraagt dan de andere gemeenten in grondoppervlakte.²⁵

De raad van Geertruidenberg heeft bij de RES 1.0 expliciet aangegeven tegen de plaatsing van windturbines in de Oranjepolder te Oosterhout te zijn. Dit heeft de raad bewerkstelligd via een amendement op het besluit ten aanzien van de RES 1.0. Daarnaast is er een aantal moties ingediend. In mei 2021 heeft de raad informatie gekregen over hoe er met de moties is omgegaan. Een uitwerking van het effect van de moties wordt beschreven in Hoofdstuk 4 van dit rapport.

In april 2023 is de voortgangsrapportage voor de RES vastgesteld door de colleges. In de interviews wordt aangegeven dat hier een concept-raadsinformatiebrief voor is gemaakt. De voortgangsrapportage en raadsinformatiebrief blijken echter niet verzonden aan de raad.

²⁴ Bron: Concept-RES West-Brabant, blz. 20.

²⁵ Bron: RES 1.0 West-Brabant, blz. 47.

In de RES 1.0 West-Brabant is vastgelegd dat de RES elke twee jaar geactualiseerd wordt. Verwacht werd dat de RES 1.0 in 2023 zou worden herzien tot de RES 2.0. Ten tijde van dit onderzoek is dit proces van ‘herijken’ gaande. In maart 2022 is een doorstroomdocument verschenen voor (nieuwe) raadsleden in West-Brabant. In 2023 en 2024 zijn er verschillende informatiebijeenkomsten georganiseerd.

Ten tijde van het schrijven van dit onderzoeksrapport ligt het document ter consultatie bij de raden. Dit document heet geen RES 2.0, maar “Regionaal Plan Energiesysteem” (RPE). Een wijziging ten opzichte van de RES 1.0 is dat is gebleken dat de gemeente Geertruidenberg te weinig zoekgebied over heeft voor energie-opwek, omdat het hele gebied rond de Amercentrale al benut lijkt te gaan worden voor andere duurzame energie-ontwikkelingen (met name energie-infrastructuur). Er wordt daarom gevraagd om solidariteit vanuit de andere RES-gemeenten.

Op basis van de consultatie zal de RES-organisatie het RPE bijstellen en het aan de raden zenden ter vaststelling. Dit wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2025. Gemeenteraden kunnen bij het vaststellen van het RPE nog moties en amendementen indienen. Deze zullen dan verwerkt worden door de RES-organisatie. Verwacht wordt dat in juli 2025 het RPE gereed is.

Uit de documentstudie en de interviews blijkt dat de raad duidelijke kaders heeft meegegeven bij het RES-traject, met name door het aannemen van moties en het amendement voor de windturbines. Ook blijkt dat raadsleden uit Geertruidenberg weinig contact hadden met raadsleden uit andere gemeenten om bijvoorbeeld gezamenlijke amendementen of moties voor te bereiden. Sommige raadsleden geven aan te weinig tijd te hebben om regionale bijeenkomsten te bezoeken. Anderen geven aan wel pogingen te hebben ondernomen om contact te krijgen met raadsleden uit andere gemeenten, maar dat dit niet gelukt is.

3.1.2 Lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit

Onderstaande figuur geeft de tijdlijn weer van gebeurtenissen rondom lokale initiatieven voor het duurzaam opwekken van elektriciteit.

2021	25 mei	□	Raadsinformatiebrief Stand van zaken zon op dak doelstellingen
	21 september	□	Raadsinformatiebrief Zonnepanelenmonitor 2021
	11 november	□	MvA Zonnepanelendoelstellingen en monitor
2023	9 februari	■	Motie ‘Zonnepanelen op parkeerplaatsen’ wordt aangenomen
	13 april	□	Presentatie actualisatie duurzaamheidsprogramma
	20 april	■	Motie vreemd ‘Zonnepanelen bij snelwegen’ wordt aangenomen
	12 juni	□	Raadsinformatiebrief Uitvoering motie zonnepanelen langs snelwegen OER

Figuur 3.2 Tijdslijn van lokale opwek (■ = besluit, □ = informatievoorziening)

In 2018 heeft de raad via het Duurzaamheidsprogramma tot doel gesteld om voor 2023 11.000 zonnepanelen op particuliere woningen en 9.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken en hallen te realiseren.²⁶ In mei 2021 en september 2021 heeft de raad een raadsinformatiebrief ontvangen met daarin informatie over de voortgang op deze doelstellingen.

In april 2023 is er een presentatie geweest over het actualiseren van het duurzaamheidsprogramma. Daarna zijn er geen documenten meer hierover verschenen in het raadsinformatiesysteem.

De raad heeft twee moties aangenomen over zonnepanelen.

- In februari 2023 riep een motie op een onderzoek te doen naar het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen.
- In april 2023 heeft de raad gevraagd om onderzoek te doen naar de mogelijkheden van zonnepanelen rondom snelwegen (geluidswallen of overige beschikbare ruimten). In juni 2023 heeft het college een raadsinformatiebrief verstuurd over de voortgang van de uitvoering hiervan.

²⁶ Bron: Raadsinformatiebrief Zonnepanelenmonitor 21 september 2021

3.1.3 Energie-infrastructuur

Deze subparagraaf beschrijft de betrokkenheid van de raad bij de energie-infrastructuur. Figuur 3.3 laat de tijdslijn zien.

2022	10 juni	□	Raadsinformatiebrief Transportschaarste elektriciteitsnetwerk
2023	2 mei	□	Raadsinformatiebrief energie-infrastructuur projecten
	1 juni	□	Raadsinformatiebrief concept-NRD 380 kV-verbinding Geertruidenberg Krimpen aan de IJssel/Crayestein
	12 juni	□	Raadsinformatiebrief Concept NRD Nederwiek 3
	27 juni	□	Raadsinformatiebrief Transportschaarste laatste fase Enexis
	31 oktober	□	Presentatie “Proces omgevingsvisie Ontwerptafel powerport” (deze is gehouden in Moerdijk)
2024	24 januari	□	Raadsinformatiebrief Powerport Moerdijk en gebiedsinvestering
	13 februari	□	Raadsinformatiebrief Definitief NRD 380 kV-hoogspanningsstations Geertruidenberg en Krimpen aan de IJssel of Crayenstein
	26 maart	□	Raadsinformatiebrief Projecten binnen de gebiedsinvesteringen Net op Zee en de Powerport Regio Moerdijk
	4 april	□	Tijdens ‘De raad luistert’ wordt een presentatie gegeven over Powerport
	25 april	■	Motie vreemd ‘Werkgroep “Energiek Geertruidenberg”’ wordt aangenomen
	18 juni	□	Raadsinformatiebrief Bestuursakkoord gebiedsinvesteringen
	20 juni	■	Motie vreemd aan de orde van de dag ‘Aandachtspunten Powerport’ wordt aangenomen
	29 augustus	□	Presentatie “Grote energie-infrastructuur projecten”
	24 september	□	Raadsinformatiebrief Stand van Zaken ontwerptafel september 2024
2025	24 september	□	Raadsinformatiebrief Ontwikkelingen Amernet
	30 januari	□	De Raad luistert: Bijpraatmoment over Powerport

Figuur 3.3 Tijdslijn van de energie-infrastructuur (■ = besluit, □ = informatievoorziening)

Bovenstaande figuur laat zien dat de informatiestroom een vlucht heeft genomen vanaf 2023. De raadsleden die we interviewden hebben het beeld dat de raad relatief laat is geïnformeerd, met name in vergelijking met de gemeente Moerdijk. Zoals bovenstaande tijdslijn laat zien werd in oktober 2023 een presentatie gegeven in Moerdijk over Powerport,

terwijl de raad van Geertruidenberg in januari 2024 de eerste raadsinformatiebrief ontving over Powerport. In de interviews is aangegeven dat die raadsinformatiebrief niet eerder verstuurd kon worden als gevolg van een capaciteitsprobleem destijds binnen de ambtelijke organisatie.

De raad heeft een reeks aan raadsinformatiebrieven ontvangen, waarin met name de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk het onderwerp was. Ook tijdens meerdere bijeenkomsten van ‘De raad luistert’ werd Powerport besproken.

Uit de interviews blijkt dat de raad zich zorgen maakt over het aantal projecten dat moet plaatsvinden terwijl het grondgebied klein is. Raadsleden vragen zich af wat het doet met de leefbaarheid in de gemeente.

In april 2024 heeft de raad een motie aangenomen waarin opgeroepen wordt om een raadswerkgroep “Energiek Geertruidenberg” in het leven te roepen rondom de projecten Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk en Gebiedsinvesteringen Net op Zee. De raadswerkgroep moet drie doelen nastreven:

- Invloed uitoefenen op de projecten, met name op de fysieke leefomgeving en de verdeling van middelen.
- Nadenken hoe de genoemde projecten qua marketing zo in de markt geplaatst kunnen worden dat de gemeente Geertruidenberg hier positieve nationale naamsbekendheid door krijgt.
- Zo snel mogelijk na te denken hoe inwoners te betrekken bij de raadswerkgroep “Energiek Geertruidenberg”.

Deze raadswerkgroep heeft vervolgens in juni 2024 een motie opgesteld waarin het college onder andere wordt opgeroepen om zich bij de Ontwerptafel sterk te maken voor een aantal randvoorwaarden.

3.2 Betrokkenheid bij energiebesparing

In onderstaande figuur wordt de tijdslijn met gebeurtenissen weergegeven rondom energiebesparing.

2020	17 december	Raad besluit tot ‘Verhogen toewijzingsbudget duurzaamheidsleningen voor inwoners’
	17 december	Motie ‘Duurzaamheidslening energielabel’ wordt aangenomen
2021	8 april	Raad stelt ‘Gewijzigde Verordening Duurzaamheidslening gemeente Geertruidenberg’ vast
2022	27 januari	Raad stelt ‘Verordening Duurzaamheidslening gemeente Geertruidenberg’ vast (gewijzigd n.a.v. motie ‘Elektrisch koken’)
	5 juli	Raadsinformatiebrief Uitvoering structurele aanpak Energiearmoede
	29 september	Raad besluit tot ‘Verhogen toewijzingsbudget duurzaamheidsleningen’

2023	14 maart	Raadsinformatiebrief Aanvraag Nationaal Isolatieprogramma
	26 september	Raadsinformatiebrief Nationaal Isolatieprogramma 2023 en 2024
2024	2 april	Raadsinformatiebrief Subsidieregeling nationaal isolatieprogramma 2023-2024 Geertruidenberg
	21 mei	Raadsinformatiebrief Energiefixers als aanvulling op aanpak structurele energiearmoede
	20 juni	Raad besluit tot 'Verhogen toewijzingsbudget SVn Duurzaamheidsleningen'
2025	20 januari	Raadsinformatiebrief Rekenkamer Doe Mee-onderzoek 2024 Energiebesparingsplicht en informatieplicht

Figuur 3.4 Tijdslijn van energiebesparing (■ = besluit, □ = informatievoorziening)

De raad van Geertruidenberg heeft zes keer een besluit genomen ten aanzien van de duurzaamheidslening:

- Drie keer ging het om het ophogen van het budget (stapsgewijs van € 200.000 tot huidig € 1 miljoen).
- Twee keer was rondom een motie. Het eerste besluit was de motie zelf. Dit betrof een verruiming om in aanmerking te komen voor de duurzaamheidslening, namelijk minder stringente criteria ten aanzien van het te bereiken energielabel (motie uit december 2020), waarna de verordening werd aangepast (april 2021).
- Een keer ging het om aanpassing in de verordening naar aanleiding van een motie die werd ingediend in het kader van de warmtetransitie (november 2021, zie paragraaf hieronder). Deze ging over het opnemen van maatregelen die leiden tot het aardgasvrij (kunnen) worden van de woning.

De raad heeft twee raadsinformatiebrieven ontvangen over de aanpak van energiearmoede. Deze gingen over de voorgenomen besteding van de Specifieke Uitkering (SPUK) vanuit het Rijk. De raad heeft daarover geen vragen gesteld, blijkt uit de interviews.

De raad ontving daarnaast een raadsinformatiebrief over isoleren. Deze ging over de ophoging van de maximale subsidiebedragen voor inwoners.

Tot slot heeft de raad recent een raadsinformatiebrief ontvangen van de Rekenkamer over een onderzoek naar de energiebesparings- en informatieplicht voor organisaties. De raad heeft in het verleden geen vragen gesteld over deze plicht. De gemeente zelf geeft ook aan dat er weinig ambtelijke capaciteit is voor energiebesparing bij bedrijven. De gemeente kijkt voor mogelijke besparingen wel naar energy hubs (bedrijventerreinen), maar dit staat nog in de kinderschoenen.

3.3 Betrokkenheid bij de warmtetransitie

Figuur 3.5 laat de tijdslijn zien van de warmtetransitie.

2020	13 oktober	Raadsinformatiebrief Startnotitie Transitievisie Warmte
2021	2 februari	Themasessie Transitievisie Warmte
	8 april	Raad stelt de RES West-Brabant 1.0 vast, met daarin doelstellingen voor warmte
	19 oktober	Memorie van antwoord bij Technische vragen Transitievisie Warmte
	11 november	Raad stelt Transitievisie Warmte gemeente Geertruidenberg vast
	11 november	Motie 'Warmtetransitie? Begin bij je eigen gebouwen!' wordt aangenomen.
	11 november	Motie 'Elektrisch koken' wordt aangenomen
2023	31 januari	Raadsinformatiebrief start participatietraject buurtuitvoeringsplannen (BUP)
2024	15 februari	Presentatie Buurtuitvoeringsplannen tijdens 'De raad luistert'

Figuur 3.5 Tijdslijn rondom de warmtetransitie (■ = besluit, □ = informatievoorziening)

3.3.1 De Transitievisie Warmte

In oktober 2020 ontving de raad een raadsinformatiebrief dat het college de Startnotitie Transitievisie Warmte had vastgesteld. Dit markeerde het begin van het opstellen van de Transitievisie Warmte. In februari van 2021 werd een themasessie georganiseerd voor de raadsleden. Voor het vaststellen van de Transitievisie Warmte heeft één fractie technische vragen gesteld. Die vragen gingen over zorgen die bestonden: wat betekent dit voor inwoners, wat gaat het kosten? De Memorie van Antwoord heeft deze vragen beantwoord, een maand voordat de raad de Transitievisie Warmte zou vaststellen.

In november 2021 heeft de raad van Geertruidenberg de Transitievisie Warmte vastgesteld. Daarin is aangegeven dat het doel is om “rond 2030 zo’n 20% van de gebouwen in onze gemeente aardgasvrij te verwarmen.” Dit is gelijk aan de landelijke doelstelling.

De raad van Geertruidenberg heeft het moment van het vaststellen van de Transitievisie Warmte benut om twee moties in te dienen. De eerste riep het college op om aan de slag te gaan om de beginselen van de Transitievisie Warmte toe te passen op de eigen gemeentelijke gebouwen. De andere motie verzocht om een onderzoek naar de mogelijkheden om de maatregelen “van gas naar elektra” en de aanschaf van een

(zonne)boiler toe te voegen aan het lijstje dat in aanmerking komt voor een duurzaamheidslening (zie voorgaande paragraaf) of collectieve inkoop.

Het warmteprogramma (de opvolger van de Transitievisie Warmte) wordt in de gemeente Geertruidenberg in 2026 verwacht (de deadline is eind 2026).

3.3.2 De RES

Naast de Transitievisie Warmte zijn er doelstellingen geformuleerd voor warmte in de RES 1.0 West-Brabant. Door het vaststellen van de RES 1.0 heeft de raad de volgende doelen gesteld:

- 15% besparen op het gebruik van warmte in de gebouwde omgeving in 2030
- verkennen van de uitbreiding van het regionale warmtenet
- inzetten op individuele warmtesystemen in gebieden met een lage dichtheid van de warmtevraag en gebieden waar onvoldoende ruimte in de grond is voor warmtenetten.
- zoveel mogelijk benutten van hernieuwbare warmtebronnen (o.a. warmte uit water, bodem en lucht) in de regio.
- Vanaf 2030 alleen nog lokale (Nederlandse/Vlaamse) biomassa gebruiken, mits die niet kan worden benut voor hoogwaardiger toepassingen.
- Streven naar een toename van het gebruik van regionale biomassa naar 1 miljoen ton per jaar in 2030 voor grondstoffen en energie.

3.3.3 Wijzigingen warmtenet

Uit het raadsinformatiesysteem blijkt dat er eind 2023 een verzoek is geweest vanuit RWE voor een bijpraatmoment met de raad. In september 2024 heeft de raad een raadsinformatiebrief ontvangen over het warmtenet (zie Figuur 3.3 met de tijdslijn voor de energie-infrastructuur). In de interviews wordt aangegeven dat de raad aandacht heeft voor de situatie van het warmtenet.

3.4 Percepties van raadsleden

Op 4 februari 2025 heeft in het kader van dit onderzoek een groepsinterview met afgevaardigden vanuit de raad plaatsgevonden. Zeven van de acht fracties waren hierbij vertegenwoordigd, waarvan het merendeel zitting heeft in de raadswerkgroep Energiek Geertruidenberg. Onderstaande is een samenvatting van het gesprek dat plaatsvond.

Rolverdeling

Gevraagd naar de rolverdeling binnen de energietransitie haken raadsleden vooral in op de rolverdeling bij de projecten ten aanzien van de energie-infrastructuur. Diverse raadsleden geven aan dat ze deze projecten groot vinden. Groot voor een kleine gemeente en groot om als raadslid te behappen. De projecten zijn nieuw, waardoor er niet gekeken kan worden naar voorbeelden elders in Nederland. Sommige raadsleden vinden het daardoor lastig om inwoners uit te leggen wat er staat te gebeuren; dit bemoeilijkt hun volksvertegenwoordigende rol. De meeste projecten worden vanuit het Rijk georganiseerd en dat voelt voor een aantal raadsleden alsof de gemeente Geertruidenberg niets meer te zeggen heeft.

Ten aanzien van andere onderdelen binnen de energietransitie wordt aangegeven dat er in de voorgaande raadsperiode door het college actief gestuurd is op het stimuleren van energiebesparende maatregelen en zonnecollectoren bij particulieren. De raadsleden zien een bereidheid bij ondernemers om duurzamer te worden.

Voor de warmtetransitie is het soms lastig om te bepalen waar de ruimte zit als raadslid, omdat er vanuit Den Haag een aantal wetswijzigingen aankomt en vanwege het feit dat het besluit over het warmtenet pas over twee jaar wordt genomen.

Informatievoorziening

De raadsleden zijn tevreden over de informatievoorziening over de RES. Volgens hen is de raad daar tijdig geïnformeerd.

De informatievoorziening over de energie-infrastructuur kwam volgens verschillende raadsleden laat op gang. Eind 2023 waren er sessies in Moerdijk, terwijl de raad van Geertruidenberg pas in april 2024 werd geïnformeerd. Sommige raadsleden zien de raad van Geertruidenberg daarom als reactief. Diverse raadsleden geven daarnaast aan dat de hoeveelheid informatie over de energie-infrastructuur te veel is om te overzien als raadslid. De informatievoorziening over de warmtetransitie wordt als wisselend gezien. Soms ontbreekt het aan informatie bij de raad, maar ook bij het college, omdat het landelijke aangelegenheden betreft.

Samenwerking met andere gemeenten

Diverse raadsleden geven aan dat er weinig contact is met raadsleden uit andere gemeenten. Dit terwijl er meerdere regionale onderwerpen zijn die de raden raken (de RES, de gemeenschappelijke regeling OMWB, Powerport) en er bestuurlijk wel contact is tussen de gemeenten.

Uit de interviews blijkt dat raadsleden geprobeerd hebben contact te krijgen, maar het feit dat er veel lokale partijen zijn in de gemeente Geertruidenberg zonder zusterorganisaties in andere gemeenten maakt dit lastig. Daarnaast is de RES geen gemeenschappelijke regeling, waardoor deze niet regelmatig op de raadsagenda staat in tegenstelling tot een gemeenschappelijke regeling. Ook geven verschillende raadsleden aan dat ze te weinig tijd hebben om te investeren in de relaties in de regio, naast de reguliere taken en verantwoordelijkheden die bij de raad komen kijken. Sommigen voelen zich als kleine gemeente overschaduwd door de grotere gemeenten. Tenslotte denkt iedere gemeente vaak aan zichzelf.

Bereikte resultaten via moties

De raadsleden geven aan dat ze vaak geen goed inzicht hebben in hoe moties afgehandeld zijn. In een aantal individuele gevallen weten ze dit wel te benoemen, bij anderen geven ze aan dat er geen terugkoppeling is geweest of dat de terugkoppeling niet afdoende was. Er wordt opgemerkt dat de module voor moties in iBabs al een tijdje is verdwenen.

3.5 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen

Onderstaand volgt de beantwoording van de vier deelvragen die centraal stonden in dit hoofdstuk.

3. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld?

De raad van Geertruidenberg heeft kaders gesteld voor de energietransitie, door het nemen van diverse besluiten omtrent de RES, de duurzaamheidslening, zonnepanelen en de warmtetransitie. Bij de duurzaamheidslening heeft het college om extra budget gevraagd, hetgeen is toegekend door de raad. De raad heeft moties aangenomen over het opwekken van duurzame energie & infrastructuur, energiebesparing en de warmtetransitie. Een van de moties betrof het instellen van een raadswerkgroep, waardoor de raad zichzelf beter in stelling kan brengen op het gebied van de energie-infrastructuur. De raad heeft bij een aantal onderwerpen schriftelijke vragen gesteld.

De energiebesparingsplicht voor instellingen heeft niet op het vizier van raadsleden gestaan. De raad heeft bij de RES en energie-infrastructuur niet actief samengewerkt met gemeenteraden uit omliggende gemeenten. De raad heeft de afgelopen vijf jaar geen initiatiefvoorstel ingediend ten aanzien van de energietransitie. Er is geen interpellatiedebat aangevraagd over de energietransitie.

4. Welke doelen en ambities ten aanzien van de energietransitie heeft de gemeente Geertruidenberg vastgesteld?

De raad heeft gemeentelijke doelen vastgelegd voor de RES, zonnepanelen en de warmtetransitie. De doelen zijn kwantitatief en voorzien van een datum wanneer het doel behaald moet zijn. De doelen voor de RES zijn afgestemd met de regio. De doelen in de Transitievisie Warmte zijn consistent met de landelijke doelstellingen.

5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie?

Er zijn geen afspraken gemaakt over de informatievoorziening. De raad is voorafgaand aan besluitvorming rondom de RES geïnformeerd door meerdere bijeenkomsten. Voorafgaand aan het vaststellen van de Transitievisie Warmte heeft een themabijeenkomst plaatsgevonden. Bij alle onderwerpen binnen de energietransitie is de raad geïnformeerd door raadsinformatiebrieven. De raadsinformatiebrieven zijn duidelijk en bevatten informatie over de voortgang van de energietransitie op de door de raad gestelde doelen. De raad is niet op de hoogte gebracht van de voortgangsrapportage 2023 van de RES. De informatie in het raadsinformatiesysteem is niet goed ontsloten. Niet alle relevante documenten worden weergegeven in de daarvoor bestemde overzichten en in het geval van moties ontbreekt een overzicht.

6. Wat zijn de (kwalitatieve) oordelen en percepties van de raad over de sturings- en controlemogelijkheden tot op heden?

De raad beoordeelt de sturings- en controlemogelijkheden bij de RES als goed. Bij de warmtetransitie ervaart de raad wat minder grip, doordat veel voortkomt uit landelijke wetgeving. Rondom de projecten ten aanzien van de energie-infrastructuur ervaart de raad weinig sturings- en controlemogelijkheden. Energiebesparing heeft tijdens deze raadsperiode niet nadrukkelijk op het vizier van de raad gestaan.

De beantwoording van de deelvragen leidt tot onderstaande normering.

Tabel 3.6 Normering betrokkenheid raad

Deelvraag	Norm	Beoordeling
3. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld?	De raad heeft beleidskaders vastgesteld ten aanzien van de energietransitie.	+
	De raad heeft 1 of meerdere doelen vastgesteld met betrekking tot de energietransitie.	+
	De raad heeft zelf alternatieven onderzocht.	-
	De raad heeft actief om informatie gevraagd voor het uitoefenen van de controlerende rol.	+
4. Welke doelen en ambities ten aanzien van de energietransitie heeft de gemeente Geertruidenberg vastgesteld?	De geformuleerde gemeentelijke doelen sluiten goed aan op de doelen vanuit hogere bestuurslagen.	+
	De gemeentelijke doelen zijn SMART geformuleerd (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden).	+
5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie?	Er zijn afspraken gemaakt over op welke momenten en op welke wijze de raad wordt geïnformeerd over de voortgang energietransitie.	-
	De informatievoorziening aan de raad is conform de gemaakte afspraken.	N.b. (geen afspraken)
	De raad is tijdig geïnformeerd over de voortgang op de energietransitie.	+
	De raad is volledig geïnformeerd over de voortgang op de energietransitie.	-
	De met de raad gedeelde informatie is duidelijk geformuleerd.	+
	De raad heeft inzicht in de voortgang op doelen van de energietransitie.	+
	Afwijkingen van het goedgekeurde beleid zijn voorgelegd aan de raad.	+
6. Wat zijn de (kwalitatieve) oordelen en percepties van de raad over de sturings- en controlemogelijkheden tot op heden?	(Beschrijvend, niet normatief)	n.v.t.

Legenda beoordeling:

+ = Geheel voldaan

+/- = Gedeeltelijk voldaan

- = Niet voldaan

N.b. = Niet bekend, er kan geen oordeel worden gevormd

Hoofdstuk 4: Effectiviteit

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende deelvragen:

7. Welke informatie (kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens) is beschikbaar voor de raad om de doeltreffendheid van de eigen inzet op de energietransitie te kunnen bepalen?
8. Welke doorwerking hebben de inspanningen van de raad bij de energietransitie gehad?

Dit hoofdstuk beschrijft in hoeverre de raad wordt geïnformeerd over de doorwerking van hun inspanningen. Daarnaast geeft dit hoofdstuk weer hoe effectief de inbreng vanuit de raad tot op heden is geweest. We kijken hierbij welke gevolgen de door de raad ingezette middelen en instrumenten hebben gehad op het beleid: hebben de inspanningen van de raad in de vorm van moties, zienswijzen et cetera zich ook vertaald in (ander) beleid op de verschillende bestuurlijke niveaus? En welke lessen kunnen we daaruit trekken voor de toekomst?

De belangrijkste bevindingen in dit hoofdstuk zijn:

- Raadsinformatiebrieven informeren de raad over de voortgang van de energietransitie.
- Uit het raadsinformatiesysteem blijkt onvoldoende de stand van zaken van moties.
- De meerderheid van de aangenomen moties heeft zich vertaald in aangepast beleid in de gemeente.

4.1 Informatie over doeltreffendheid van de inspanningen van de raad

Zoals beschreven in Hoofdstuk 3 ontvangt de raad regelmatig raadsinformatiebrieven, waarin wordt teruggekoppeld wat de voortgang is ten opzichte van de gestelde doelen. Raadsleden geven echter aan dat de informatie soms als te veel (energie-infrastructuur) of soms als te weinig (warmtetransitie) wordt ervaren. Doordat er geen ‘dossier’ is over de energietransitie in het raadsinformatiesysteem is de informatie versnipperd en daardoor lastig vindbaar. Ten tijde van dit onderzoek was er voor de raad geen bijgewerkt, actueel overzicht van moties en de stand van zaken daaromtrent beschikbaar.

Inmiddels is het overzicht van moties beschikbaar in het raadsinformatiesysteem en heeft de griffie voor Powerport een dossier aangelegd.

De stand van zaken van aangenomen moties wordt circa twee keer per jaar besproken in het Presidium. De meest recente bespreking was op 7 januari 2025.

4.2 Doorwerking van de inspanningen van de raad

Doorwerking van besluiten ten aanzien van beleidsdocumenten

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 en 3 heeft de raad de volgende zaken vastgesteld ten aanzien van de energietransitie:

- Vaststellen van een lijst met gevallen waarvoor bindend adviesrecht geldt.
- Vaststellen concept-RES en RES 1.0.
- Verhogen van het budget van de duurzaamheidsleningen.

- Vaststellen Verordening Duurzaamheidslening.
- Vaststellen van de Transitievisie Warmte.

Uit het raadsinformatiesysteem blijkt dat het bindend adviesrecht nog niet is toegepast voor de energietransitie (initiatieven voor wind- of zonne-energie).

Met het vaststellen van de RES-documenten heeft de raad van Geertruidenberg zich gecommitteerd aan het RES-bod en de wijze waarop dit bereikt wordt. Dit is geen vanzelfsprekendheid. Er zijn vier gemeenten in Nederland waar de raad niet heeft ingestemd met de RES. Daarnaast zijn er twee gemeenten waar de raad wel het bod heeft vastgesteld, maar de rest van de RES 1.0 ter kennisgeving heeft aangenomen (en als gevolg daarvan zich niet heeft gecommitteerd aan de wijze van bereiken van het RES-bod).²⁷

Na het vaststellen van de Transitievisie Warmte is de ambtelijke organisatie begonnen met het uitwerken van de visie, door het opstellen van buurtuitvoeringsplannen. De raad is geïnformeerd over de participatie van de buurtuitvoeringsplannen en de uitkomst daarvan (via een raadsinformatiebrief en een presentatie). Er zijn daarbij door de raad geen plannen vastgesteld.

De Rekenkamer heeft niet kunnen achterhalen of het verhogen van het budget van de duurzaamheidsleningen en het uitbreiden van de mogelijkheden om voor een duurzaamheidslening in aanmerking te komen hebben geleid tot een toename in het aantal aanvragen.

Doorwerking van moties

De raad heeft in de onderzochte periode dertien moties aangenomen ten aanzien van de energietransitie. Onderstaande tabel geeft de stand van zaken van de afdoening van de moties.

Om te kijken welk effect de raad heeft bereikt met de moties en amendementen bevat de laatste kolom van de tabel de status. Deze status is onderzocht door te kijken in het raadsinformatiesysteem. Hierin is een overzicht opgenomen van de amendementen, niet van de moties. Omdat in het Presidium regelmatig een overzicht van de moties wordt besproken, zijn de daar besproken documenten gebruikt voor onderstaand overzicht. Niet alle moties waren op een dergelijke manier terug te vinden. Van het jaar 2020 was geen overzicht terug te vinden bij de stukken van het Presidium. Over het jaar 2021 werden niet alle moties vermeld in de overzichten. De onderzoekers hebben de stand van zaken daarom opgevraagd bij de griffie om onderstaande lijst compleet te maken.

²⁷ Bron: <https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2021-monitor-res-1.0-4509.pdf>

Tabel 4.1 Stand van zaken van de moties rondom de energietransitie

Datum	Gebeurtenis	Status
2020 05 28	Motie 'Zon op veld' wordt aangenomen	Bij de uitvoering van de RES wordt rekening gehouden met de zonneladder van de provincie. Die geeft de voorkeur aan eerst dak, dan op land waarbij gekeken wordt naar uitgangspunten die in overeenstemming zijn met punt 2 van de motie.
2020 12 17	Motie 'Duurzaamheidslening energielabel' wordt aangenomen	Afgedaan (verwerkt in Verordening Duurzaamheidslening)
2021 04 08	Motie 'Burgerfora RES' wordt aangenomen	RIB 25 mei 2021: "Er wordt vanuit de RES een regionaal burgerpanel opgezet om de projecten en plannen te bespreken". De RES-organisatie heeft in 2021 en 2022 via een lotingssysteem 35 mensen geselecteerd en daar meerdere middagen/avonden mee gesproken. In 2024 heeft de RES-organisatie getournd met een caravan om zo inwoners te spreken.
2021 04 08	Motie 'Kernenergie RES' wordt aangenomen	Conform motie is een brief aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Brabant gestuurd met het standpunt van de raad. Het college heeft zich tevens achter dit standpunt geschaard.
2021 04 08	Motie 'Financiële afdracht RES' wordt aangenomen	Conform motie is een zienswijze ingediend bij de raad en het college van Oosterhout inzake de financiële afdracht van de windmolens. Het college heeft besloten om de zienswijze naast het financiële aspect, verder uit te breiden om het standpunt van de raad nog duidelijker te maken. Hierover is de raad per raadsbrief geïnformeerd op 25 mei 2021.
2021 04 08	Motie 'RES lusten en lasten' wordt aangenomen	RIB 25 mei 2021: "In de stuurgroep wordt besproken hoe we tot een gezamenlijke, eenduidige werkwijze kunnen komen voor grensprojecten. Tot die tijd kunnen afspraken over lusten en lasten worden gemaakt in goed onderling overleg tussen gemeenten." Dit is een doorlopende motie. Naar aanleiding van de motie is het onderwerp 'lusten en lasten bij grensprojecten' meerdere keren besproken in het RES-overleg. Gekeken wordt of we kunnen komen tot een regionale afspraken over dit onderwerp.
2021 04 08	Motie 'Indienen zienswijze windmolens Oosterhout' aangenomen	RIB 25 mei 2021: "Het college heeft, mede namens u, een zienswijze ingediend bij het college van Oosterhout tegen de windturbines in de Oranjepolder"
2021 11 11	Motie 'Warmtetransitie? Begin bij je eigen gebouwen!' wordt aangenomen.	De motie wordt op dit moment opgepakt. Bij de motie zijn er echter geen middelen vrijgemaakt. Er zal dus enkel worden geïnventariseerd wat er per pand nodig is om de beginselen van de TVW toe te passen op onze panden. Bezien wordt of we werk met werk kunnen maken.

2021 11 11	Motie 'Elektrisch koken' wordt aangenomen	Afgedaan (verwerkt in Verordening Duurzaamheidslening)
2023 02 09	Motie 'Zonnepanelen op parkeerplaatsen' wordt aangenomen	11 april 2023: openstaand 13 juni 2023: openstaand
2023 04 20	Motie vreemd 'Zonnepanelen bij snelwegen' wordt aangenomen	13 juni 2023: afgehandeld. Het verzoek is doorgeleid naar Rijkswaterstaat.
2024 04 25	Motie vreemd 'Werkgroep "Energiek Geertruidenberg"' wordt aangenomen	De raads werkgroep is opgericht. De werkgroep wordt 1x per 4 maanden bijgepraat over de stand van zaken. Daarnaast wordt de raad, indien er ontwikkelingen zijn, geïnformeerd door middel van een RIB. In januari wordt, in overleg met de griffie en de werkgroep, een Raad Luistert gepland.
2024 06 20	Motie vreemd aan de orde van de dag 'Aandachtspunten Powerport' wordt aangenomen	In overleg met de OMWB wordt een plan op gesteld om de monitoring van de omgevingskwaliteiten in te stellen

Legenda:

Is uitgevoerd
Wordt uitgevoerd
Wordt (nog) niet uitgevoerd

Samengevat is de doorwerking van aangenomen moties als volgt:

Is uitgevoerd	8x	62%
Wordt uitgevoerd	4x	31%
Wordt (nog) niet uitgevoerd	1x	8%

De meerderheid van de moties is uitgevoerd. Ongeveer een derde van de moties wordt momenteel uitgevoerd. Er is 1 motie die (nog) niet uitgevoerd wordt.

Doorwerking van amendementen

Zoals besproken in Hoofdstuk 3 heeft de raad een amendement ingediend over de energietransitie. Dit betrof het amendement bij de concept-RES 'De regionale RES West-Brabant 1.0 vast te stellen met uitzondering van de plaatsing van twee windturbines in de Oranjepolder te Oosterhout.' Hierbij werd ook een subamendement 'inclusief de plaatsing van een 3^e' aangenomen.

Door het gewijzigde besluit is het vervolg geweest dat er een zienswijze is ingediend bij de gemeente Oosterhout. Het windplan is later door de gemeente Oosterhout bijgesteld qua omvang (hoogte) en locatie. Hoewel de windturbines daarmee niet van de baan zijn zoals het amendement beoogde, heeft het amendement wel invloed gehad op de besluitvorming. De vergunning is inmiddels verleend, maar hierover loopt een procedure bij de Raad van State (behandeling verwacht in april 2025).

4.3 Beantwoording deelvragen en toetsing aan normen

In dit hoofdstuk stonden twee deelvragen centraal. Onderstaand volgt de beantwoording hiervan.

7. Welke informatie (kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens) is beschikbaar voor de raad om de doeltreffendheid van de eigen inzet op de energietransitie te kunnen bepalen?

De raad ontvangt raadsinformatiebrieven die de voortgang op de energietransitie beschrijven. De stand van zaken van moties is lastiger te achterhalen door het ontbreken van relevante informatie in het raadsinformatiesysteem (geen module voor de moties en het ontbreken van de stand van zaken van moties uit de jaren 2020 en 2021).

8. Welke doorwerking hebben de inspanningen van de raad bij de energietransitie gehad?

Met het vaststellen van de RES-documenten heeft de raad van Geertruidenberg zich gecommitteerd aan het RES-bod en de wijze waarop dit bereikt wordt. Het amendement ten aanzien van de windmolens in Oosterhout heeft geleid tot een nadere beschouwing van het dossier en uiteindelijk een aanpassing van het plan. De Transitievisie Warmte heeft geleid tot een nadere uitwerking in buurtuitvoeringsplannen. De Rekenkamer heeft niet kunnen achterhalen of er meer aanvragen zijn gedaan voor de duurzaamheidslening na de door de raad vastgestelde wijzigingen. Een succesfactor voor sturing en controle op de energietransitie is de doorwerking van de moties die de raad heeft genomen.

Deze beantwoording leidt tot onderstaande normering.

Tabel 4.2 Normering effectiviteit

Deelvraag	Norm	Beoordeling
7. Welke informatie (kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens) is beschikbaar voor de raad om de doeltreffendheid van de eigen inzet op de energietransitie te kunnen bepalen?	De raad is geïnformeerd over de stand van zaken na genomen besluiten over de energietransitie.	+
	De raad is geïnformeerd over de stand van zaken over aangenomen moties over de energietransitie.	+/-
8. Welke doorwerking hebben de inspanningen van de raad bij de energietransitie gehad?	De inspanningen van de raad hebben geleid tot (aangepast) beleid.	+/-

Legenda beoordeling:

+ = Geheel voldaan

+/- = Gedeeltelijk voldaan

- = Niet voldaan

N.b. = Niet bekend, er kan geen oordeel worden gevormd

Hoofdstuk 5: Onbenutte sturings- en controlemogelijkheden

Dit hoofdstuk gaat in op de volgende deelvraag:

9. Zijn er op het gebied van de energietransitie nog sturings- en controlemogelijkheden denkbaar die tot op heden niet door de raad van Geertruidenberg zijn benut?

Dit hoofdstuk geeft aan of er nog sturings- en controlemogelijkheden bestaan die niet door de raad in Geertruidenberg zijn benut. We kijken hierbij naar hoe andere gemeenten hun processen vormgeven ten aanzien van de energietransitie. Hiervoor hebben we geput uit eerder onderzoek dat door de onderzoekers is uitgevoerd voor andere rekenkamers, de meta-analyse uit 2024 van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers- en Rekenkamercommissies (inmiddels: Vereniging van Rekenkamers) van 52 onderzoeken van rekenkamers over de energietransitie en overige openbare bronnen.

5.1 Sturing op inhoudelijke onderwerpen

Opwekken van duurzame energie & energie-infrastructuur

- Het instellen van een regionale klankbordgroep voor de RES, waarin een aantal raads- en commissieleden zijn afgevaardigd uit elke gemeente binnen de RES-regio (RES Midden-Holland)²⁸
<https://www.rekenkamers.nl/rapport/de-rol-van-de-raad-bij-de-res/>
- Het vaststellen van een 'opschaalprocedure' waarin wordt beschreven hoe om te gaan met het uitvallen van plannen en het opschalen bij het vastlopen van het bestuurlijk proces bij de RES (RES U16)
<https://www.regionale-energiestrategie.nl/praktijkverhalen/2164974.aspx#>:
- Meepraten op landelijk niveau over de energie-infrastructuur (gemeente Borsele)
<https://www.borsele.nl/minister-hermans-zegt-toe-om-onafhankelijk-partij-bij-onderzoek-naar-ondergrondse-380-kv-verbinding-te-betrekken>
- In gesprek gaan met raadsleden uit andere gemeenten die in een soortgelijke situatie zitten. Bijvoorbeeld Maasgouw.
<https://www.gemeentemaasgouw.nl/grootschalige-energieprojecten>

Energiebesparing

- Een sterkere regierol nemen ten aanzien van energiebesparing bij bedrijven (Meta-analyse Energietransitie, Vereniging van Rekenkamers 2024)
<https://www.rekenkamers.nl/wp-content/uploads/2024/09/Dialogic-Eindrapport-meta-analyse-energietransitie.pdf>
- Samenwerken met andere gemeenten in de regio om energiebesparing te stimuleren (regio Drechtsteden)
<https://www.drechtstedenenergie.nl/thema-s/hoe-kunnen-we-meer-energie-besparen>

²⁸ De RES West-Brabant heeft al wel een klankbordgroep die bestaat uit bestuurders van belangrijke uitvoeringpartners.

De warmtetransitie

Kijken naar voorbeelden uit andere gemeenten die wellicht kunnen worden toegepast in de gemeente Geertruidenberg:

- Energie-Nederland (de branchevereniging voor energiebedrijven) heeft in 2020 een aantal 'good practices' op een rijtje gezet voor de warmtetransitie. Document via: https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/energietransitie/Bijlage_6_Energie_Nederland_-_20_Good_practices_Warmtetransitie_-_Sept._2020.pdf
- Samenwerken met andere gemeenten in de regio (Twente) <https://www.raadsleden.nl/actueel/nieuws/initiatiefgroep-warmtetransitie-voor-en-door-raadsleden/>

5.2 Sturing op controlemogelijkheden (informatievoorziening)

De Meta-analyse Energiestrategie (2024) van de Vereniging van Rekenkamers geeft aan: *“Diverse rekenkamers adviseren om de raad actief te betrekken bij het inrichten van de informatievoorziening, zodat raadsleden mee kunnen bepalen hoe en wanneer ze worden ingelicht over zowel de uitvoering als de voortgang op de doelstellingen. Door afspraken vast te leggen in een informatieprotocol ontstaat er duidelijkheid over verwachtingen wat betreft de informatievoorziening.”*

Tips voor het inrichten van de informatievoorziening:

- Zorg voor een permanent dossier in het raadinformatiesysteem over de energietransitie en de deelonderwerpen die hierbinnen vallen. Bijvoorbeeld het themadocument energietransitie in Apeldoorn: <https://apeldoorn.parlaeus.nl/app/public/dossier/a202a0822a2028a20a228a2808a8865e>
- Werk op basis van een stoplichtmodel, waarin periodiek wordt gerapporteerd of projecten geheel, gedeeltelijk of niet zijn uitgevoerd. Bijvoorbeeld het stoplichtmodel bij het Uitvoeringsplan Duurzaamheid in Dalfsen <https://ris.dalfsen.nl/Raadsinformatie/6-1-Uitvoeringsplan-Duurzaamheid-concept-2021-2022.pdf> (blz. 33)
- Zorg voor vaste rapportagemomenten. Bijvoorbeeld het jaarlijkse dashboard energietransitie in Hilversum: <https://hilversum.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/e5040f43-24b9-44f9-adbc-70f242f481e2?documentId=bbb773d9-e8ba-4081-bacd-b116a78d7f99>
- Vraag een second opinion, bijvoorbeeld ten aanzien van technische, juridische of financiële zaken. Zie als voorbeeld Deventer: https://deventer.raadsinformatie.nl/document/12878565/1/2023-370+Second+opinion+warmtesysteem+Zandweerd?connection_type=1&connection_id=7651085

Hoofdstuk 6: Beoordeling

Hieronder volgt bij wijze van samenvatting het volledig ingevulde normenkader.

Speelveld	Norm	Beoordeling
1. Wat is het speelveld rond de energietransitie waarbinnen de sturings- en controlemogelijkheden van de raad zich bevinden en wie is waarvoor verantwoordelijk?	Er is een overzicht van de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen die betrokken zijn bij de energietransitie in de gemeente Geertruidenberg.	RES: + Lokale opwek: +/- Infra: +/- Besparing: +/- Warmte: +
	Er zijn duidelijke afspraken over de rol van de raad bij de energietransitie, ook binnen de regio.	RES: + Lokale opwek: + Infra: - Besparing: +/- Warmte: +
2. Waar en in welke rol is de gemeente tot op heden zelf vertegenwoordigd?	(Beschrijvend, niet normatief)	n.v.t.
Betrokkenheid van de raad	Norm	Beoordeling
3. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld?	De raad heeft beleidskaders vastgesteld ten aanzien van de energietransitie.	+
	De raad heeft 1 of meerdere doelen vastgesteld met betrekking tot de energietransitie.	+
	De raad heeft zelf alternatieven onderzocht.	-
	De raad heeft actief om informatie gevraagd voor het uitoefenen van de controlerende rol.	+
4. Welke doelen en ambities ten aanzien van de energietransitie heeft de gemeente Geertruidenberg vastgesteld?	De geformuleerde gemeentelijke doelen sluiten goed aan op de doelen vanuit hogere bestuurslagen.	+
	De gemeentelijke doelen zijn SMART geformuleerd (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden).	+
5. Op welke wijze is de raad geïnformeerd over de voortgang van de energietransitie?	Er zijn afspraken gemaakt over op welke momenten en op welke wijze de raad wordt geïnformeerd over de voortgang energietransitie.	-
	De informatievoorziening aan de raad is conform de gemaakte afspraken.	N.b. (geen afspraken)
	De raad is tijdig geïnformeerd over de voortgang op de energietransitie.	+
	De raad is volledig geïnformeerd over de voortgang op de energietransitie.	-
	De met de raad gedeelde informatie is duidelijk geformuleerd.	+
	De raad heeft inzicht in de voortgang op doelen van de energietransitie.	+
	Afwijkingen van het goedgekeurde beleid zijn voorgelegd aan de raad.	+

6. Wat zijn de (kwalitatieve) oordelen en percepties van de raad over de sturings- en controlemogelijkheden tot op heden?	(Beschrijvend, niet normatief)	n.v.t.
Effectiviteit	Norm	Beoordeling
7. Welke informatie (kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens) is beschikbaar voor de raad om de doeltreffendheid van de eigen inzet op de energietransitie te kunnen bepalen?	De raad is geïnformeerd over de stand van zaken na genomen besluiten over de energietransitie.	+
	De raad is geïnformeerd over de stand van zaken over aangenomen moties over de energietransitie.	+/-
8. Welke doorwerking hebben de inspanningen van de raad bij de energietransitie gehad?	De inspanningen van de raad hebben geleid tot (aangepast) beleid.	+/-

Legenda beoordeling:

+ = Geheel voldaan

+/- = Gedeeltelijk voldaan

- = Niet voldaan

N.b. = Niet bekend, er kan geen oordeel worden gevormd

Bijlage 1: Samenvatting speelveld

Actoren	Rol samengevat
Regionale Energie Strategie	
Raad Geertruidenberg	Besluitvorming
College Geertruidenberg	Regionale afstemming en besluitvorming
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Input en ondersteuning
Programma-organisatie RES West-Brabant	Input en ondersteuning
Naburige gemeenten uit de RES-regio	Regionale afstemming en besluitvorming
Provincie Noord-Brabant	Besluitvorming
Waterschappen Brabantse Delta en Rivierenland	Besluitvorming
Netbeheerder Enexis	Ondersteuning
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	Input en ondersteuning
Maatschappelijke organisaties (Klankbordgroep RES)	Ondersteuning en uitvoering
Het Rijk	Input en ondersteuning
Lokale initiatieven voor opwek	
Raad Geertruidenberg	Besluitvorming
College Geertruidenberg	Besluitvorming
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Input en ondersteuning
Energiecoöperatie Delen Duurzame Energie	Ondersteuning en uitvoering
Netbeheerder Enexis	Ondersteuning
Woningcorporatie Thuisvester	Ondersteuning
Organisaties en inwoners	Ondersteuning
Provincie Noord-Brabant	Besluitvorming
Energie-infrastructuur	
Raad Geertruidenberg	Ondersteuning en besluitvorming
College Geertruidenberg	Ondersteuning en besluitvorming
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Input en ondersteuning
Het Rijk	Besluitvorming
Provincie Noord-Brabant	Ondersteuning en besluitvorming
Omliggende gemeenten (Moerdijk en Drimmelen)	Regionale afstemming
Tennet	Ondersteuning
Netbeheerder Enexis	Ondersteuning
RWE	Besluitvorming en uitvoering
Energiebesparing	
Raad Geertruidenberg	Besluitvorming
College Geertruidenberg	Ondersteuning en besluitvorming
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Input en ondersteuning
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	Toezicht en handhaving
Inwoners	Uitvoering
Bedrijven	Uitvoering
Woningcorporatie Thuisvester	Uitvoering
Overige maatschappelijke organisaties	Uitvoering

Warmtetransitie	
Raad Geertruidenberg	Besluitvorming
College Geertruidenberg	Besluitvorming
Ambtelijke organisatie Geertruidenberg	Input en ondersteuning
RWE	Besluitvorming en uitvoering
Warmtenetexploitant Ennatuurlijk	Besluitvorming en uitvoering
Netbeheerder Enexis	Ondersteuning
Woningcorporatie Thuisvester	Uitvoering
Waterschap Brabantse Delta	Ondersteuning
Het Rijk	Input en ondersteuning

Bijlage 2 Overzichtsdoossier tijdlijn documentatie gemeente Geertruidenberg

Onderstaand het chronologisch overzicht van documentatie uit de gemeente Geertruidenberg dat gebruikt is voor dit onderzoek. Deze met een datum gelabelde documentatie kan ter beschikking worden gesteld aan de griffie, ter invulling van de desbetreffende aanbeveling uit dit onderzoek.

2020:

2020 05 28 Concept-RES West Brabant 2030
2020 05 28 MOTIE RES (003)
2020 10 13 Bijlage Startnotitie Transitievisie Warmte
2020 10 13 Rib Startnotitie Transitievisie Warmte
2020 12 17a Raadsvoorstel verhogen toewijzingsbudget
2020 12 17b Motie duurzaamheidslening energielabel

2021:

2021 03 23 Mva RES 1
2021 03 23 Mva RES 2
2021 03 30 Mva RES 1.0 1
2021 03 30 Mva RES 1.0 2
2021 04 08 Raadsvoorstel aanpassing verordening Duurzaamheidslening Geertruidenberg
2021 04 08a RES West-Brabant 1.0 met revisies
2021 04 08b Motie burgerfora RES
2021 04 08c Motie kernenergie RES
2021 04 08d Motie financiële afdracht RES
2021 04 08e Motie RES lusten en lasten
2021 04 08f Motie MORGEN! zienswijze windmolens Oosterhout
2021 04 08g AMENDEMENT WINDTURBINES ORANJEPOLDER (003)
2021 05 25 Rib informatiebrief RES - terugkoppeling
2021 05 25 Rib Voortgang doelstellingen zonnepanelen
2021 09 21 Rib Zonnepanelendoelstellingen en -monitor 2021
2021 09 Transitievisie-Warmte-gemeente-Geertruidenberg
2021 10 20 MvA Transitievisie Warmte technische vragen Lokaal+
2021 11 11a MOTIE Langermans Warmtetransitie
2021 11 11b Motie elektrisch koken

2022:

2022 01 27 Raadsvoorstel aanpassing Verordening Duurzaamheidslening n.a.v. motie
2022 03 29 RES West-Brabant - Doorstroomdocument op weg naar RES 2.0
2022 06 10 rib Transportschaarste Elektriciteitsnet
2022 07 05 Rib Aanpak structurele energiearmoede
2022 09 29 RV Verhogen toewijzingsbudget duurzaamheidsleningen

2023:

2023 01 25 Raadsinformatiebijeenkomst Jan 2023
2023 01 25 RES Verslag bijeenkomsten jan 2023_Def
2023 01 31 Rib start participatietraject buurtuitvoeringsplannen

2023 02 09 Motie zonnepanelen parkeerplaatsen
2023 03 14 Rib aanvraag NIP
2023 04 13 Presentatie actualiseren duurzaamheidsprogramma Geertruidenberg
2023 04 20 Getekende motie Zonnepanelen nabij snelwegen
2023 04 Voortgangsrapportage2023-RES-West-Brabant
2023 05 02 Rib Energie-infra
2023 06 01 Rib conceptNRD
2023 06 12a Rib cNRD Nederwiek 3
2023 06 12b Rib uitvoering motie zonnepanelen langs snelwegen OER
2023 06 27 Rib Vervolg transportschaarste
2023 09 26 Rib subsidieregeling NIP

2024:

2024 01 24 Rib Powerport Moerdijk en gebiedsinvestering
2024 02 15 raadsbijeenkomst WUPs Geertruidenberg
2024 02 20 Rib NRD 380kv GTB-CRA-KJJ
2024 03 26 Rib projecten binnen gebiedsinvesteringen en Powerport
2024 04 02 Rib ophoging subsidiebedragen in Subsidieregeling NIP 2023-2024
2024 04 18 RIB Bestuursakkoord Gebiedsinvesteringen
2024 04 25 AANGENOMEN Motie vreemd Gemeentebelangen - Werkgroep Energiek
2024 05 21 Rib aanvulling aanpak structurele energiearmoede
2024 05 27 28 LIS 28 presentatie raadsledenbijeenkomst 27 en 28 mei RES
2024 06 20 Definitief RV Verhogen toewijzingsbudget duurzaamheidsleningen
2024 06 20 Motie vreemd Werkgroep Energiek aandachtspunten Powerport
2024 08 29 Presentatie KGC_TenneT voor De raad luistert Geertruidenberg_29 aug 2024
2024 09 24a Rib Stand van Zaken ontwerp tafel
2024 09 24b Rib ontwikkelingen Amernet

2025:

2025 01 20 RIB Rekenkameronderzoek DoeMee onderzoek 2024 EBP
2025 01 30 Powerport regio moerdijk